

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

PROGRAM ROZVOJA OBCE KOSIHY NAD IPĽOM

2024 -2030

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Názov dokumentu:	Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030
Územné vymedzenie:	Banskobystrický kraj, okres Veľký Krtíš, obec Kosihy nad Ipľom
Územný plán obce:	
Dátum schválenia PRO:	
Dátum platnosti:	Do 2030
Verzia:	1.3
Publikovaný verejne:	

Číslo uznesenia:	
-------------------------	--

Starosta obce:	Norbert Böjtös
-----------------------	----------------

.....

ZOZNAM SKRATIEK

ATSP	Asistent terénneho sociálneho pracovníka
NSK	Nitriansky samosprávny kraj
CKO	Centrálny koordinačný orgán
EAGGF	Európsky poľnohospodársky podporný a záručný fond
EF	Európsky fond
EK	Európska komisia
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia
EÚS	Európska územná spolupráca
EVS	Efektívna verejná správa
FIFG	Finančný nástroj pre riadenie rybolovu
HDP	Hrubý domáci produkt
HND	Hrubý národný dôchodok
II	Integrovaná infraštruktúra
IKT	Informačno-komunikačné technológie
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
KF	Kohézny fond
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska
KŽP	Kvalita životného prostredia
ĽZ	Ľudské zdroje
MAS	Miestna akčná skupina
MDVRR	Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja
MPSVaR	Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny
MRK	Marginalizované rómske komunity
MVO	Mimovládne organizácie
MŽP	Ministerstvo životného prostredia
NFP	Nenávratný finančný príspevok
NSRR	Národná stratégia regionálneho rozvoja
NUTS	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek'(La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques)

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

OcR	Obecný rozpočet
OcÚ	Obecný úrad
OcZ	Obecné zastupiteľstvo
OP	Operačný program
OZ	Občianske združenie
PD SR	Programový dokument Slovenskej republiky
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PI	Program INTERACT
PKS	Parita kúpnej sily
POH	Program odpadového hospodárstva SR
PRB	Program rozvoja bývania
PRV	Program rozvoja vidieka
PRO	Program rozvoja obce
RH	Rybné hospodárstvo
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SR	Slovenská republika
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoby
SZZP	Slovenský zväz zdravotne postihnutých
ŠF	Štrukturálne fondy
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TP	Technická pomoc
TSP	Terénna sociálna práca, terénny sociálny pracovník
TUR	Trvalo udržateľný rozvoj
ÚPSVaR	Úrad práce sociálnych vecí a rodiny
ÚV SR	Úrad vlády Slovenskej republiky
VaI	Výskum a inovácie
VZNP	V znení neskorších predpisov
ZP	Zdravotne postihnutý
Z. z.	Zbierka zákonov

PRÍHOVOR STAROSTU OBCE

Vedenie obce Kosihy nad Ipľom na zasadnutí OZ sa rozhodlo dať vyhotoviť rozvojový regionálny plán, ktorý by nám pomohol pri zveľadovaní a rozvoji vo všetkých oblastiach života našej obce.

Jedná sa o malú obec, o ktorej prvé zmienky pochádzajú z r. 1326. Do začiatku XX. Storočia bola obec začlenená v Hontianskej župe a patrila k slúžnovským okresom Šahy. Od r. 1968 patrí do okresu Veľký Krtíš.

Naša obec má okolo 390 obyvateľov, susedí s obcami zo západu s obcou Dolinka, zo severu Trebušovce a z východu obcou Veľká Čalomija. Južná časť katastra je ohraničená štátnou hranicou s Maďarskom, ktorú tvorí rieka Ipel'.

Našou snahou je rôznymi spoločenskými aktivitami prilákať viac návštevníkov - turistov a oboznámiť ich s peknou prírodou.

Obec Kosihy nad Ipľom má vybudovaný plynovod, vodovod a pripravený je projekt na kanalizáciu, ktorý by sa mal v blízkej budúcnosti realizovať.

Obyvatelia obce, tak ako v okolitých obciach, sa venujú zväčša poľnohospodárstvu, pretože je tu úrodná pôda a je to tradičné zamestnanie obyvateľstva. Pestuje sa tu vinná réva, ovocie, zelenina, zemiaky, kukurica no najmä obilie.

Časť obyvateľstva za prácou cestuje do okolitých miest, ba aj do zahraničia.

V obci máme podnikateľov, ktorí podnikajú v rôznych oblastiach.

Žiaľ obec eviduje aj 30%-nú nezamestnanosť.

Realizovaním regionálneho rozvojového plánu by sa zvýšila zamestnanosť obyvateľstva a zároveň aj životná úroveň.

Kosihy nad Ipľom, 01.01.2024

Norbert Böjtös
starosta obce

Príhovor voleného predstaviteľa obce.....	5
Úvod.....	7
1. Základná charakteristika obce.....	14
2. Analýza zdrojov.....	18
3. SWOT analýza.....	33
4. Problémová analýza.....	39
5. Rozvojová stratégia.....	40
6. Implementačný rámec cieľov opatrení.....	41
7. Akčný plán.....	45
8. Zabezpečenie realizácie.....	45
9. Monitoring a hodnotenie.....	46
Záver.....	47
Zoznam použitej literatúry.....	49
Prílohy	

ÚVOD

Dokument „Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030“ ďalej len PRO je základným dokumentom, ktorým sa obec pri výkone svojej samosprávnej pôsobnosti stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.

Cieľom spracovania PRO je poskytnúť komplexný pohľad na súčasný stav, perspektívy a šance obce v oblasti ekonomického a sociálneho rozvoja, stanoviť strategické ciele, rozvojové priority a strategické oblasti rozvoja obce ako celku.

Program rozvoja obce je spracovaný v súlade so Zákonom o podpore regionálneho rozvoja č. 539/2008 Z.z. zo dňa 4.11.2008 v znení Zák. č. 309/2014 Z.z., 378/2016 Z.z., 313/2018 Z.z., 221/2019 Z.z..

Veľmi dôležitým cieľom tohto dokumentu je zabezpečenie účasti obce na čerpaní finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov Európskej únie.

Definované sú prioritné rozvojové oblasti, ciele, opatrenia a aktivity PRO obce **v súlade so strategickými rozvojovými dokumentmi na úrovni EÚ a SR.**

Program rozvoja obce je otvorený dokument, je teda možné ho dopĺňať a meniť na základe aktuálnych potrieb, po schválení obecným zastupiteľstvom. V dôsledku toho predstavuje dokument vhodný nástroj regionálneho rozvoja, ktorý adekvátne reaguje na aktuálne otázky.

1.1. Inštitucionálne východiská (legislatíva, kompetencie, partneri a inštitucionalizované štruktúry partnerstiev),

1.1.1. Legislatíva upravujúca tvorbu a implementáciu PHR SR Zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií schváleného uznesením vlády SR č. 197/2017 z 26. apríla 2017

1.1.2. Rozhodovacie kompetencie v oblasti tvorby a implementácie PRO Obecné zastupiteľstvo obce Kosihy nad Ipľom

1.1.3. Partneri

Dotknutá verejnosť

Obyvatelia obce Kosihy nad Ipľom s trvalých i prechodným pobytom na území obce

Obyvatelia okolitých obcí

Návštevníci obce Právnické a fyzické osoby pôsobiace na území obce

Ľudia pracujúci na území obce

Záujmové združenia, spolky a organizácie pôsobiace na území obce

Hlavní aktéri rozvoja

Štátne orgány

Banskobystrický samosprávny kraj

Okresný úrad Veľký Krtíš

Obec Dolinka, Trebušovce a Veľká Čalomija ako susedné obce

Hlavní sociálnoekonomickí partneri

Verejnosť - dotazníkové prieskumu sa nezúčastnil žiaden respondent.

1.2. Obsahové východiská

1.2.1. Zdôvodnenie potreby spracovania PRO

- Legislatívny dôvod - povinnosť vyplývajúca zo zákona,
- Politický dôvod - záujem obce o zlepšenie kvality života občanov a podmienok pre ekonomické aktivity v obci, ako aj snaha o zavedenie efektívneho systému strategického riadenia rozvoja obce,
- Objavenie sa nových výziev, problémov či impulzov rozvoja obce,
- Naplnenie podmienok pre prístup k finančným a iným zdrojom.

1.2.2. Definícia územia pre spracovanie PRO a územnej štruktúry stratégie PRO: Obec Kosihy nad Ipľom, okres Veľký Krtíš, Banskobystrický samosprávny kraj

Kataster obce je tvorený plochou 6,82 km². Územie obce nie je vnútorne štruktúrované, preto PRO rozpracováva stratégiu rozvoja obce ako celku, bez akéhokoľvek ďalšieho členenia.

1.2.3. Relevantné vstupy z nadradených programových a strategických dokumentov Národná stratégia regionálneho rozvoja SR

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022-2030

Operačné programy 2021-2027.

1.2.4. Informácia o procese participatívnej tvorby PRO

OZ schválilo zámer spracovania Programu rozvoja obce na svojom zasadnutí dňa 0.0.2021. Za vypracovanie dokumentu zodpovedá starosta obce.

Spracovateľ a zadávateľ projektu sa v úvodnej fáze dohodli na rozdelení úloh pri príprave dokumentu nasledovne:

1. Gestorom projektu je starosta obce – Norbert Böjtös, ktorý zodpovedá za vytvorenie pracovných skupín tvorby PRO a zostavenie projektového tímu.
2. Spracovateľ dokumentu pripraví východiskovú analýzu podmienok a potrieb prípravy a spracovania PRO, na základe čoho sa rozdelia úlohy v rámci jednotlivých pracovných skupín.
3. Spracovateľ zozbiera potrebné informácie z verejne dostupných zdrojov alebo priamo od obce ako vstupy pre spracovanie analytickej časti dokumentu.

Nový Program rozvoja obce bude plne v súlade so zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, pričom bude prispôbený plne na podmienky obce. V obsahovej štruktúre, ako aj v jednotlivých fázach prípravy a spracovania dokumentu bude PRO v súlade s Metodikou Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024-2030 tvorby a implementácie programov rozvoja regiónov, obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, verzia 1.0.3.

4. Spracovateľ vytvorí návrh Formulára prípravy projektov, vrátane vzoru jeho vyplnenia. Následne bude formulár distribuovaný členom projektového tímu a subjektom regionálneho rozvoja pôsobiacich na území obce s cieľom zistenia ich reálnych rozvojových potrieb, záujmov a odporúčaní.

5. Spracovateľ pripraví dotazník pre verejnosť s cieľom zisťovania potrieb, názorov a odporúčaní samotných obyvateľov obce. Obec zabezpečí zverejnenie dotazníka na internetovej stránke obce. Za vyhodnotenie dotazníkového prieskumu zodpovedá spracovateľ projektu.

6. Dňa **31.10.2023** sa zrealizuje pracovné stretnutie členom projektového tímu k postupu spracovania PRO, na základe čoho sa upraví návrhy rozvojových projektov a opatrení na realizáciu stratégie rozvoja v rokoch **2024-2030**.

7. Spracovateľ predloží zadávateľovi návrh programu rozvoja obce na pripomienkovanie, pričom pripomienky budú následne zapracované do dokumentu, pred samotným verejným pripomienkovaním.

Dokumenty nadnárodnej úrovne:

Východisková pozícia Slovenskej republiky k politike súdržnosti Európskej únie po roku 2020, základný dokument do diskusií na úrovni EÚ, ako aj na národnej úrovni o podobe politiky súdržnosti EÚ po roku 2020, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 25/2018 z 17. 1. 2018

Návrhy legislatívnych predpisov pre politiku súdržnosti EÚ sú zverejnené na stránke: https://ec.europa.eu/commission/publications/regional-development-and-cohesion_sk

Návrh legislatívneho balíka pre sociálne a globalizačné fondy je zverejnený na stránke:

Správa o Slovensku 2020

Špecifické odporúčanie pre Slovensko 2023

Spôsob uplatnenia základných podmienok pri príprave implementačného mechanizmu politiky súdržnosti EÚ po roku 2020 v podmienkach SR + príloha, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 324/2019 z 3. 7. 2019

Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027, kľúčový dokument na začatie procesu negociácií s Európskou komisiou k zadefinovaným prioritám SR, ktorý bol schválený Radou vlády SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027 dňa 3. 10. 2019

Operačné programy (OP)

Regionálny operačný program

Hlavným cieľom Regionálneho operačného programu (ROP) je zvýšenie dostupnosti a kvality občianskej infraštruktúry a vybavenosti v regiónoch.

Životné prostredie

Operačný program je zameraný na „zlepšenie stavu životného prostredia a racionálneho využívania zdrojov prostredníctvom dobudovania a skvalitnenia environmentálnej infraštruktúry SR v zmysle predpisov EÚ a SR a na posilnenie environmentálnej zložky trvalo udržateľného rozvoja“.

Konkurencieschopnosť a hospodársky rast

Globálnym cieľom tohto operačného programu je zabezpečenie trvalo udržateľného hospodárskeho rastu a zamestnanosti.

..

Výskum a vývoj

Hlavným zameraním operačného programu je „modernizácia a zefektívnenie systému podpory výskumu a vývoja a skvalitnenie infraštruktúry vysokých škôl tak, aby prispievali k zvyšovaniu konkurencieschopnosti ekonomiky, znižovaniu regionálnych disparít, vzniku nových inovatívnych (high-tech) malých a stredných podnikov, tvorbe nových pracovných miest a zlepšeniu podmienok vzdelávacieho procesu na vysokých školách“.

Zdravotníctvo

Zlepšenie podmienok ovplyvňujúcich zdravotný stav obyvateľstva ako pracovnej sily prostredníctvom zvyšovania kvality, dostupnosti, efektívnosti zdravotnej starostlivosti a podpory zdravia sú priority OP Zdravotníctvo.

Zamestnanosť a sociálna inklúzia

Cieľom operačného programu je rast zamestnanosti, sociálnej inklúzie (začleňovania) a budovanie kapacít. Vzhľadom na nízku flexibilitu a efektívnosť zamestnancov v rôznych oblastiach verejnej správy, ako aj potrebu skvalitniť tvorbu politik, budú v operačnom programe podporované aktivity smerujúce ku skvalitneniu ľudského kapitálu a aktivity orientované na kvalitnú tvorbu politik.

Bratislavský kraj

Prioritou operačného programu je všestranný rozvoj územia v záujme zvýšenia kvality života obyvateľov Bratislavského kraja v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja.

Vzdelávanie

Zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti SR prostredníctvom prispôsobenia vzdelávacieho systému potrebám vedomostnej spoločnosti je globálnym cieľom OP Vzdelávanie. Operačný program bude prostredníctvom príspevkov zo zdrojov ESF financovať formovanie a podporu ľudského kapitálu smerom k nadobudnutiu základných zručností a kľúčových kompetencií potrebných vo vedomostnej ekonomike a pre pracovný trh.

Informatizácia spoločnosti

Globálnym cieľom operačného programu je „vytvorenie inkluzívnej informačnej spoločnosti ako prostriedku na rozvoj vysoko výkonnej vedomostnej ekonomiky“, čím sa prispeje k dosahovaniu cieľa strategickej priority Vedomostná ekonomika, ktorým je „rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb“.

Doprava

Cieľom operačného programu je podpora trvalo udržateľnej mobility prostredníctvom rozvoja dopravnej infraštruktúry a rozvoja verejnej železničnej osobnej dopravy.

Technická pomoc

Globálnym cieľom operačného programu je zabezpečiť efektívne, účinné a správne riadenie, implementáciu, finančné riadenie, kontrolu a audit štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v rokoch 2007 - 2013 na Slovensku pre dosiahnutie strategického cieľa SR „Výrazne zvýšiť do roku 2013 konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky a zamestnanosť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja“.

Dokumenty národnej úrovne:

• Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja SR do roku 2030

Úloha tvorby novej stratégie regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 bola zadefinovaná v aktualizovanej Národnej stratégii regionálneho rozvoja SR, a schválená uznesením vlády č. 222/2014. Zadávateľ stratégie (Úrad vlády SR) je zodpovedný za politické zadanie vytvorenia stratégie, menuje gestora prípravy tvorby stratégie a schvaľuje Vstupnú správu a rozhoduje o ďalšom postupe tvorby stratégie navrhnutej vo Vstupnej správe. Predbežná vízia Slovensko je krajina úspešných udržateľne sa rozvíjajúcich obcí, miest a regiónov odolných voči globálnym ekonomickým výkyvom, poskytujúcich kvalitné a bezpečné prostredie pre zdravý a plnohodnotný život obyvateľov, pre rozvoj podnikateľských aktivít, domáceho a zahraničného kapitálu a atraktívna pre návštevníkov a turistický ruch.

Cieľ tvorby stratégie

Cieľom stratégie je podpora udržateľného dynamického inkluzívneho rozvoja komunit a modernej inovačne orientovanej ekonomiky v regiónoch, mestách a obciach Slovenska v prospech zlepšenia životných podmienok ich obyvateľov, kvality ich sídelného prostredia, vytvorenia podmienok pre využitie ich špecifických potenciálov, udržateľné a efektívne využitie ľudských, ekonomických a prírodných zdrojov, ich rozvoj a ochrana. Pri tom bude potrebné:

- Zvýšiť efektívnosť jednotlivých priestorovo relevantných politík ich vzájomnou koordináciou na základe reflektovania národných strategických dokumentov, spolu s celkovou koordináciou medzi ústrednými orgánmi štátnej správy a ich strategickými zámermi,
- Zvýšiť efektívnosť využitia vnútorného potenciálu rozvoja regiónov, miest a obcí posilnením väzieb odvetvových politík na priestor regiónov a obcí a vzájomným prepojením regionálneho a územného plánovania,
- Zvýšiť efektívnosť využitia zdrojov regiónov, miest a obcí posilnením kapacít, aktívnej účasti a zodpovednosti jednotlivých aktérov ich rozvoja a vytvorením adekvátneho priestoru pre ich účasť na riadení rozvoja

Dokumenty regionálnej úrovne:

• Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK) na roky 2022-2030.

NSRRSR zadefinovala strategické ciele BBSK nasledovne:

- doprava a zvyšovanie dostupnosti a atraktivity územia (integrovaná doprava),
- rozvoj ľudských zdrojov a zvyšovanie kvality života obyvateľov prostredníctvom informatizácie verejnej správy a podporou projektov v oblasti elektronických služieb,
- poľnohospodárstvo, lesníctvo a rozvoj vidieka,
- inovácie a rast konkurencieschopnosti priemyslu v rozhodujúcich sektoroch a pri využívaní obnoviteľných zdrojov energie.

Na základe uvedeného boli určené prioritné oblasti:

PO 1: Veda, výskum a inovácie

PO 2: Ľudské zdroje

PO 3: Zamestnanosť

PO 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie

PO 5: Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie

Víziou obce je zabezpečiť hospodársky a ekonomicky rast pri dodržaní podmienok TUR a využití obnoviteľných zdrojov energie, kvalitne zabezpečenie životných potrieb obyvateľstva v kontexte zachovania a rozvoja kultúrnych tradícií a zvykov v obci využívajúc úzku spoluprácu verejného, neziskového i podnikateľského sektoru a občanov.

Dosiahnutím stanovených cieľov sa zlepši miestna infraštruktúra, podporí sa rozvoj miestneho vidieckeho podnikania, vytvorenie nových pracovných príležitostí, poskytnú sa kvalitnejšie základné služby samotnému obyvateľstvu i návštevníkom vidieka, čo v dôsledku prispeje k rozvoju vidieckeho turizmu v obci a zvýši sa atraktivita obce, okolitých obcí i regiónu.

Finančne prostriedky, ktoré získame z Európskych fondov, musíme čo najefektívnejšie vynaložiť. Pomáhať obciam by mali odborníci, ktorí sú vzdelaní, skúsení a majú určitú motiváciu. Musíme takých odborníkov udržať v regióne ba aj v obci, aby kapacita mladých vzdelaných ľudí čím ďalej rástla.

Dokument na dosahovanie cieľov rozvoja obce Kosihy nad Ipľom je jedným z podporných dokumentov, ktorý obsahuje podrobne detaily a ciele programu.

Program rozvoja obce Kosičky nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Poslaním PRO Kosičky nad Ipľom je zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce. Je to zároveň otvorený dokument, ktorý sa môže podľa vopred stanovených pravidiel dopĺňať a aktualizovať.

Postup spracovania Programu rozvoja obce

Program rozvoja obce bol vypracovaný na základe Metodickéj príručky vydanej Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, sekciou regionálnej politiky. PRO Kosičky nad Ipľom obsahuje tieto základné časti:

1. Analytická časť

- pozostáva zo situačnej analýzy, t.j. identifikácie súčasného stavu socio-ekonomického vývoja obce a okolia obce, hodnotí súčasný stav v jednotlivých oblastiach na území obce, analýza bola zameraná na tieto oblasti: prírodné zdroje, demografická situácia, sociálna a technická infraštruktúra, materiálne zdroje a ekonomické zdroje,
- vypracovanie SWOT analýzy.

2. Strategická časť

- rozoberá rozvojovú stratégiu územia, resp. víziu obce a ciele obce.

3. Programová/Implementačná časť

- zahŕňa opatrenia, priority a konkrétne plánované aktivity.

4. Finančná časť

- nadväzuje na strategickú časť PRO, definuje priority a opatrenia.
- pozostáva z akčného plánu s časovým harmonogramom a návrhom finančného a organizačného zabezpečenia.

Účel Programu rozvoja obce:

Účelom je aktualizácia celého strategického rozvojového dokumentu s cieľom definovať potrebné, žiaduce priority, ktoré obci umožnia dlhodobý rozvoj založený na cielenej stratégii.

Program rozvoja obce je komplexným dokumentom. Spája otázky rozvoja fyzických štruktúr so sociálnymi, ekonomickými a ďalšími aspektmi. Preto bude mať voči ostatným plánovacím dokumentom spracovaným na miestnej úrovni zastrešujúcu funkciu. Na rozdiel od územného plánu, ktorý rieši najmä otázky fyzického rozvoja územia (lokalizáciu zástavby a priestorové regulatívy pre stavebný rozvoj, funkčné využitie rozvojových plôch), program rozvoja obce sa podrobnejšie zaoberá otázkami ekonomického a sociálneho rozvoja, čím vo vzťahu k územnému plánu plní komplementárnu funkciu.

- Územný plán obce
- Program odpadového hospodárstva
- Program rozvoja bývania
- Plán rozpočtu obce

Poslaním PRO je **zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce**. Je to otvorený dokument a mal by sa **podľa vopred stanovených pravidiel dopĺňať a aktualizovať**.

1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

1.1 HISTÓRIA OBCE

Na území dnešnej obce Kosihy nad Ipľom bolo sídlisko z doby hallštattskej, rímskej, slovanskej a ranostredovekej. Prvou písomnou zmienkou je listina z r. 1326, v ktorej sa v istom spore uvádzajú mená Nicolaa a Stephana, synov Nicolaa de Kezeu. Gyroffy uvádza, že šlo o potomkov starého rodu Hunt-Poznan, a podľa Karácsonyiho rodostromu patrili do vetvy rodu, ktorá mala sídlo v Ipeľských Úľanoch (okr. LV). V r. 1328 sa títo bratia spomínajú ako susedia pri spore o dnes zaniknutú osadu Inanch, a v r. 1331 v spore o majetky v Malohonte. Po tomto dátume sa táto rodina z histórie obce vytráca – od Karácsonyiho vieme, že Stephanova vetva sa presťahovala do Malohontu a založila rod de Zuha; Nicolaovi potomkovia boli pokračovateľmi úľanskej vetvy. Je preto pravdepodobné, že istý Georgius, syn Benedicta, ktorý sa s prídomkom de Kezeu spomína v r. 1373, k Hunt-Poznanovcom nepatrí, a tunajší prídomok získal kúpou tohto majetku (ktorú však nemáme doloženú).

Georgiovo meno aj s prezývkou Saar sa objavuje v listinách z r. 1379 a 1381. Zomrel niekedy okolo r. 1399, a to bez mužského dediča, pretože v tom roku zdedila jeho majetky dcéra Katherina. Tu sa už jeho prídomok a názov sídla spomína vo forme Ipolkeze, čo bolo akiste vynútené vzhľadom na veľký počet sídiel, používajúcich názov Kezeu, ktoré boli na okolí. Čo sa stalo s Katherinou a jej majetkom, listiny neosvetľujú – mohla sa vydať a jej manžel a deti mohli prebrať tunajší prídomok, pretože v r. 1430 sa ako kráľovský poverenec spomína Stephanus de Ipolkezy, syn istého Nicolaa. V každom prípade sa zdá, že aj tento rod vymrel alebo sa odsťahoval, avšak už onedlho sa na scéne objavuje ďalší rod. V r. 1456 dal rod de Palugya tunajšie majetky do zálohy istému Petrovi Horváthovi. V r. 1463 sa s tunajším prídomkom spomína aj zeman z Obeckova, ide však len o ojedinelú zmienku. Petrus Horwath sa v r. 1469 ešte spomína ako novohradský (!) vicekomes, avšak od r. 1476 už používa prídomok de Ipolkezy. Jeho synovia Johannes a Nicolaus v r. 1486 predali akési lúky v Kosihách poddanému z Leklinca menom Ambrus Wodnak. Predovšetkým starší syn Johannes sa na prelome storočí spomína v mnohých listinách, avšak len v nižších funkciách slúžneho alebo poverenca.

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

V r. 1497 sa spomína spor zemanov z V. Čalomije proti zemanom z Kosíh, ktorých poddaní mali ničiť chotárne hranice medzi Kosihami a Čalomijou. Z listiny vyplýva, že majetky v Kosihách boli nesmierne roztrieštené, keďže okrem Horwathovcov sa ako kosižskí zemepáni uvádzajú rody de Zalathna, de Nyek, de Ebeczk, de Gew a de Zenthlewryncz. Táto listina však uvádza aj množstvo mien tunajších poddaných: Matheus Balog, Damjanus Bood, Dominicus Esthwan, Blasius Gaspar, Stephanus Halas, Laurentius Halaz, Benedictus a Michael Kosyk, Demetrius Kowary, Blasius Kowath, Benedictus Kyras, Michael Kys Gyewrgh, Antonius a Laurentius Lenche, Georgius, Johannes a Lucas Lewk, Petrus Marthon, Ladislaus Melek, Sigismundus Nagh, Johannes Pongoratz, Stephanus Rakws, Egidius Sythew, Paulus Thar, Michael Thoth, Andreas, Barnabas, Benedictus a Stephanus Varga, Blasius, Damjanus a Gregorius Vasoth, Clemens Zelees a Petrus Zuad. Zemanovia z rodu de Zenthlewryncz v r. 1500 svoje tunajšie majetky vymenili s rodom de Zob za majetky v župách Bihar a Szabolcs. Johannes dal v r. 1503 jednu poddanskú usadlosť do zálohy Kolárskym, a tí v r. 1507 dostali aj ďalšiu od Nicolaovej rodiny. Tá sa v r. 1507 sporila o 4 ďalšie usadlosti s istým Emericom Bodom.

V zálohovej držbe iných pánov nakoniec asi skončila väčšina usadlostí, pretože v r. 1518-1525 sa medzi majiteľmi tunajších majetkov spomína mnoho nových rodov – de Borswa, de Dobrawiza, de Palasth, de Zenthiwan, de Inanch a tiež istý Paulus Tomori. Rozpadom dedičného majetku tak pravdepodobne zanikol aj tretí rod zemanov z Kosíh, pretože po r. 1518 sa už nespomína. Podľa portálneho súpisu Hontianskej stolice z r. 1549 patrila obec zemanom. Niekoľko súpisov sa zachovalo z r. 1711-1720, a podľa týchto tu vtedy mal majetky rod Kajaly. V r. 1738 získal podiely Obeckovských Josephus Blaskovics, o rok neskôr aj Stephanus Tihany. Vályi uvádza vlastníctvo rodov Ráday a Boros, podľa Borovszkého tu mali majetky rody Bory, Laszkáry, Berzsenyi, Stummer, Luby a Terstyánszky, spomína aj veľké hospodárstvo Józsefa Kondora.

Do začiatku 20. stor. bola obec začlenená v Hontianskej župe. Štátnoprávne a územné zmeny v r. 1938, ktoré vznikli po tzv. Mníchovskej zrade a Viedenskej arbitráži v neprospech Slovenska, zasiahli aj do organizačnej a územnej štruktúry okresného zariadenia v M. Kamení. Celá južná časť okresu vrátane obce Kosihy nad Ipľom bola pričlenená k Maďarsku. Obyvatelia sa tu zaoberali poľnohospodárstvom a vinohradníctvom.

Dnes má charakter poľnohospodárskej obce. Jednotné roľnícke družstvo bolo založené v r. 1952. Výmera chotára bola 594 ha. Obyvateľstvo pracuje najmä v poľnohospodárstve, časť v priemyselných podnikoch vo V. Krtíši alebo v Maďarsku.

ŠIRŠIE DEJINNÉ SÚVISLOSTI

V 5. stor. n.l sa dostávajú na naše územie Huni, Longobardi a Avari. Posledným predhistorickým obdobím je doba slovanská, hradištná. Predpokladá sa, že územie okresu bolo pohraničnou východnou oblasťou veľkomoravského štátu so slovanským osídlením. Po zániku Veľkej Moravy a usadením sa Maďarov bolo začlenené do ranofeudálneho štátu uhorského. Prvé písomné zmienky o obciach Veľkokrtíšskeho okresu pochádzajú z 12. – 13. stor. V tomto období patrila prevažná časť pôdy kráľovi, ktorý ju dal do súkromnej držby, pričom časť spravoval sám. Tak napr. hradu Zvolen patrili obce Kosihy nad Ipľom, Vinica a ďalšie.

NÁČRT HISTÓRIE ÚZEMIA

Územie dnešného okresu Veľký Krtíš patrilo v minulosti k Hontu a Novohradu. Rozprestiera sa v južnej časti územia Stredoslovenského kraja. Susedí s okresmi Lučenec, Zvolen a na západe s okresom Levice. Južnú časť okresu tvorí štátna hranica s Maďarskom.

Územie okresu je pomerne členité. Severnú časť tvorí Javorie, Krupinská planina, na severozápade je ohraničený Čebovskou bukovinou. Južná časť okresu má nížinný charakter a geograficky patrí do Juhoslovenskej nížiny. Prírodnou štátnou hranicou je rieka Ipel'. Samotná Ipel'ská kotlina je najúrodnejšou oblasťou okresu. Severnú časť okresu pokrývajú lesy. Poloha a dobré klimatické podmienky predurčujú okres pre poľnohospodársku výrobu. Nerastné bohatstvo okresu je hlavne v hnedom uhli, ktoré bolo základom rozvoja priemyselného potenciálu okresu.

Archeologicky nie je územie okresu dostatočne preskúmané. Z doterajších bádání sa dá predpokladať osídlenie územia okresu od najstarších čias.

Stopy najstaršieho osídlenia nachádzame najmä v Poiplí. Údolie rieky Ipel' bolo husto obývané už v kamennej dobe. Asi tisíc rokov pred naším letopočtom ľudia začali osídľovať kraj z juhu na sever. Vystriedali sa tu rôzne kmene. Každý mal iný spôsob života a zvyk i vlastnú kultúru, ktorá sa prejavila napr. vo výrobe keramiky a rôznych predmetov. Najstarší stupeň vývoja spoločnosti na území okresu predstavuje staršia doba kamenná – paleolit. Druhým obdobím vývoja ľudskej spoločnosti je mladšia doba kamenná – neolit. Významnou lokalitou z obdobia neolitu je Malý Iľiašov pri Slovenských Ďarmotách. Táto keramika sa označuje volutová železovského typu.

Inú skupinu pásikovej keramiky tvorí bukovohorská keramika, ktorá poukazuje na vysokú úroveň svojich tvorcov, lebo je zdobená jemnými rytými ozdobami, je len niekoľko milimetrov hrubá a starostlivo vypálená. Rozkvet tejto kultúry súvisí so stykmi s juhovýchodnými kultúrnymi oblasťami, ktoré boli v tom čase v obchodnom styku s naším územím. Ďalšou dôležitou kultúrnou skupinou v neolite je keramika lengyelská.

V lokalitách z obdobia neolitu nachádzame charakteristické kamenné nástroje, ako sú kopytovité kamenné klíny, ploché sekerky, motyky, drvidlá, aj hojnú štiepanú industriu z rozličného materiálu: kremeňa, obsidiánu, rohovca a pod. Prvé nástroje sú už dokonale vybrúsené, vyhladené a boli prvými nástrojmi používanými pri love a v hospodárstve. Posledným obdobím doby kamennej je neskorá doba kamenná /eneolit/, ktorá tvorí prechod k dobe bronzovej.

O zručnosti obyvateľov žijúcich v tomto období svedčí množstvo dokonale vyrobených kamenných nástrojov, ktoré nielen hladili, ale aj vrtali.

Celá doba bronzová je bohatá na rozličné kultúry. Z nich je význačná kultúra pilinská, pomenovaná podľa maďarského pohrebiska v Pilini. Z pilinskej kultúry sú známe niektoré náleziská: Balog nad Ipľom, nálezom sekerky s tuľajkou, V. Čalomija, lokalita Csurgóbánya vo Veľkej Vsi n. I. s halštatským materiálom.

Pozostatky z doby rímskej sa našli aj na našom území. Črepy z rímskej doby sú známe z Ip. Predmostia a nález prsteňa z tejto doby je v Ďurkovciach. Na niektorých územiach sú známe nálezy rímskych mincí.

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Približne v 4. a v 5. storočí n.l. dochádza k veľkému pohybu národov aj u nás /sťahovanie národov/. Stopy po osídlení z doby sťahovania národov sa našli pri S. Ďarmotách – Malý Iľiašov.

Doba slovanská – hradištná

Želovce – jedným z najväčších nálezísk po avarskom osídlení, kde sa objavila starohradištná kultúra typu podunajského, hlavne pri Šošári, na lokalite Fingo. Bolo tu vykopané avarské pohrebisko. V hrobch sa zachovali kostry avarských bojovníkov z vojenskou výzbrojou.

Patrí k najdôležitejším archeologickým pamätníkom 7.-8. Storočia na slovanskom území pričlenenom ku kaganátu. Pohrebisko má osobité črty nekropoly, kt. ju vyčleňujú od ost. Súvekých pohrebísk na juž. Slovensku.

Za panovania Bela IV. /1235-1270/ vpadli do Uhorska Tatári, ktorí po porážke uhorských vojsk 11. Apríla 1241 pri rieke Slanej zaplavili celú Dolnú zem. Tatárske, ale najmä neskoršie turecké výjazydy ťažko doliehali na všetko obyvateľstvo. Poddanské dvory sa dostali do priamej tureckej vlastníckej závislosti. Turecká nadvláda zanechala na tunajšom území opustené a vydrancované dediny s veľkým úbytkom obyvateľstva. Na prechodný čas boli úplne opustené i niektoré obce okresu, napr. Bušince, Čebovce, Ďurkovce, I. Predmostie, Glabušovce, Kováčovce a i.

2 ANALÝZA ZDROJOV

PRÍRODNÉ POMERY

Obec leží v Ipel'skej kotline. Nadmorská výška v strede obce je 140 m n. m. a v chotári 133–236 m n. m. Južná časť chotára je na mokrej zaplavovanej nive a terasách Ipľa s pieskovými presypmi, severná na pahorkatine s plochými rozrezanými chrbtami z mladotret'ohorných uloženín. Dubovým porastom je zalesnený len na úbočiach. Má nivné, lužné a hnedozemné pôdy.

Obec leží po obidvoch stranách hlavnej cesty, tiahnucej sa od slovensko-maďarských hraníc zo Šiach do okresného sídla V. Krtíš. Nachádza severne od hraníc s Maďarskom, 27 km od okresného sídla. Susedí na juhu s Maďarskom, na východe s obcou Veľká Čalomija ležiacimi, na severe v časti s obcou Dolinka a na západe s katastrom Balogu nad Ipľom. Z hlavnej cesty vychádzajú krátke bočné ulice, vedúce do chotára.

Výmera obce Kosihy nad Ipľom v ha

výmera v ha v roku 2020	776
z toho: poľnohospodárska pôda	730
lesné pozemky	0
vodné plochy	25
zastavaná plocha	21

Zdroj: ŠÚ SR,

Pol'nohospodárstvo

V minulosti i v súčasnosti sa tu darilo pestovaniu ovocných stromov – asi 2/3 sliviek, ostatné sú hrušky, čerešne, jablone, broskyne, orechy.

V záhradách sa darí teplomilným zeleninám: paprike, rajčinám, uhorkám a pod.

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

So zvláštnou starostlivosťou sa pestuje vínná réva, ktorá má v chotári dobré pôdne a poveternostné podmienky. Vinice sa rozprestierajú väčšinou v severnej časti katastra.

DEMOGRAFICKÁ SITUÁCIA

Obec Kosihy nad Ipľom podľa sčítania obyvateľstva SR v roku 2021 má 405 trvale bývajúcего obyvateľstva, z toho 191 mužov a 214 žien.

V obci ma najväčšie zastúpenie v rámci náboženského vyznania rímskokatolícka cirkev celkovým počtom 361 obyvateľov, k evanjelickej cirkvi sa hlási celkovo 6 obyvateľov, k gréckokatolíckej cirkvi 2, reformovanej kresťanskej cirkvi 1 a 15 obyvateľov sa nehlási k žiadnemu náboženstvu.

Počet obyvateľov v obci od roku 2000 - 2022

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2017	2018	2021	2022
492	491	484	482	481	472	462	449	436	424	407	403	405	394

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Z pohľadu budúceho vývoja súčasná demografická štruktúra nevytvára priaznivé predpoklady pre zvýšenie počtu obyvateľstva z vlastných zdrojov. Za predpokladu prehlbovania týchto tendencií by sa mal počet obyvateľov okresu mierne znižovať, pričom sa bude prehlbovať proces starnutia obyvateľstva, dôkazom čoho je zvýšenie priemerného veku u oboch pohlaví, zhoršenie indexu starnutia, ako aj predĺženie strednej dĺžky života pri narodení u oboch pohlaví. Od roku 2005 došlo k celkovej stagnácii počtu obyvateľov.

Vo veku od 1 - 14 rokov je zaznamenaných 40 občanov, vo veku 15 - 64 je 294. Nad 65 rokov evidujú v počte 71. Priemerný vek v obci je okolo 40 rokov. Index starnutia ukazuje hodnotu 177,50.

Vekové štruktúra obyvateľstva (1.1.2021)

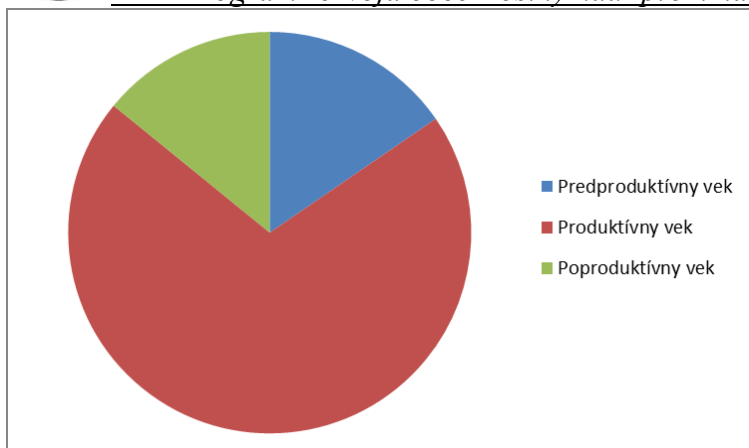
Veková skupina	Počet obyvateľov
Predproduktívny vek	40
Produktívny vek	294
Poproduktívny vek	71

Zdroj: ŠÚ SR, **2021**

Vekové štruktúra obyvateľstva (31.12.2021)

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Zdroj: ŠÚ SR, 2021

Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti a pohlavia (SODB 2021)

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	37	39	76
Maďarská	147	165	312
Nezistená	9	8	17
Spolu	193	212	405

Zdroj: ŠÚ SR, **2021**

Z hľadiska národnostného zloženia obyvateľov obce je rozdelenie nasledovne: z celkového počtu obyvateľov 405 sa hlási k slovenskej národnosti 76 obyvateľov, k maďarskej národnosti 312 a iná a nezistená je 17 obyvateľov.

Obyvateľstvo podľa pohlavia a náboženského vyznania (SODB 2021)

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Kosihy nad Ipľom			
Rímskokatolícka cirkev	157	204	361
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	2	4	6
Gréckokatolícka cirkev	1	1	2
Reformovaná cirkev AV	1	0	1
Bez vyznania	9	6	15
Nezistené	11	11	22
Spolu	181	224	405

Zdroj: ŠÚ SR, **2021**

EAO spolu v počte 145 sú zamestnané v rôznych odvetviach hospodárstva. Rozdelenie podľa jednotlivých odvetví ukazuje, že najviac osôb je zamestnaných v poľnohospodárstve, v stavebníctve a vo verejnej správe.

Obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa pohlavia, dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Odvetvie ekonomickej činnosti	Ekonomicky aktívne osoby			
	muži	ženy	spolu	z toho dochádza do zamestnania
Kosihy nad Ipľom				
Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	10	5	15	10
Lesníctvo a ťažba dreva	1	0	1	0
Ťažba uhlia a lignitu	0	0	0	0
Výroba potravín	6	3	9	9
Výroba textilu	0	2	2	2
Výroba odevov	0	2	2	2
Výroba kože a kožených výrobkov	0	2	2	2
Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	2	1	3	1
Výroba chemikálií a chemických produktov	0	0	0	0
Výroba výrobkov z gumených a plastových	0	0	0	0
Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	3	1	4	2
Výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov	1	0	1	1
Výroba elektrických zariadení	2	1	3	3
Výroba strojov a zariadení i. n.	1	1	2	1
Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov	2	0	2	2
Výroba ostatných dopravných prostriedkov	2	1	3	0
Výroba nábytku	4	2	6	6
Iná výroba	2	1	3	3
Zber, úprava a dodávka vody	0	2	2	2
Výstavba budov	2	1	3	2
Špecializované stavebné práce	12	0	12	10
Veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov	1	1	2	2
Veľkoobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov	6	1	7	5
Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	4	7	11	9
Pozemná doprava a doprava potrubím	11	0	11	9
Skladové a pomocné činnosti v doprave	1	1	2	1
Poštové služby a služby kuriérov	1	1	2	2
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	2	5	7	5
Finančné služby, okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia	2	0	2	2
Pomocné činnosti finančných služieb a poistenia	0	1	1	1
Právne a účtovnícke činnosti	0	1	1	1
Architektonické a inžinierske činnosti; technické testovanie a analýzy	2	0	2	2
Reklama a prieskum trhu	1	0	1	1
Sprostredkovanie práce	1	4	5	5
Bezpečnostné a pátracie služby	2	1	3	1
Činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinou úpravou	1	0	1	0
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	4	11	15	15
Vzdelávanie	2	10	12	7
Zdravotníctvo	2	4	6	4
Starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť)	0	1	1	1
Sociálna práca bez ubytovania	0	1	1	1
Činnosti členských organizácií	5	2	7	6
Nezistené	10	16	26	22
Spolu	127	101	228	161

Zdroj: ŠÚ SR, 2021

Domový fond v riešenom území podľa typu bývania

	rodinné domy	bytové domy
Kosihy nad Ipľom	135	2

Zdroj: ŠÚ SR, **2021**

Počet trvale obývaných domov je 137 v obci, z toho je 135 rodinných domov a 2 bytovka.

Nezamestnanosť

Okres Veľký Krtíš zaujíma počtom nezamestnaných popredné miesto v rámci Banskobystrického kraja. Ročný prítok evidencie nezamestnaných v roku **2021** sa vyznačuje viacerými vzostupmi a poklesmi. Pokles nastáva v jarých mesiacoch v dôsledku začiatku sezónnych prác v poľnohospodárstve, lesníctve a stavebníctve. Na jeseň tento pokles vystrieda postupný nárast. Ročný odtok evidencie nezamestnaných v roku **2022** má vyrovnaný charakter. Najvyššie odtoky evidovaných nezamestnaných boli zaznamenané v jarých mesiacoch.

Evidencia nezamestnaných podľa dosiahnutého stupňa vzdelania k 31.12.2021

	Dosiahnutý stupeň vzdelania			
	základné	Vyučený a SO bez maturity	Stredné s maturitou	Vyššie vzdelanie a vysokoškolské
Kosihy nad Ipľom	8	23	13	2

V obci prevláda niekoľko faktorov, ktoré ovplyvňujú nezamestnanosť. Medzi prioritné patrí nedostatočná infraštruktúra, ktorá bráni vstupu investorov a zároveň tým bráni vytváraniu nových pracovných miest, nedostatočný rozvoj malého a stredného podnikania, strata pracovných návykov u dlhodobo nezamestnaných a ich nízka vzdelanostná úroveň. V obci miera evidovanej nezamestnanosti ukazuje hodnotu **xxxxxxx**.

Miera nezamestnanosti v obci k 31.12.2022

OBEC	CELKOM			INDISPONIBILNÍ			DISPONIBILNÍ			EAO	% miera
Kosihy nad Ipľom	25	22	47	3	3	6	22	19	41	196	20,92

Zdroj: UPSVaR, **2022**

Najväčšie problémy s uplatnením na trhu práce majú absolventi. Vývoj dynamiky rastu počtu absolventov má skôr klesajúcu tendenciu. Kľúčovým problémom v okrese naďalej zostáva vysoký počet evidovaných nezamestnaných, ktorý sa nelíši od predchádzajúcich rokov. Najčastejšou oblasťou zamestnania a podnikania zostáva v okrese poľnohospodárstvo. Potravinársky priemysel má dominantné postavenie v južnej časti Banskobystrického kraja – medzi najvýznamnejších spracovateľov hrozna a mraziareň Vinica, a.s., ktorá výškou svojej produkcie patrí medzi najväčších výrobcov zeleniny na Slovensku a pritom cca 30% z jej celkovej produkcie je určené na export do krajín EÚ.

Podnikateľská sféra

Ku dňu **31.12.2022** bolo na Okresnom úrade vo Veľkom Krtíši na odbore živnostenského podnikania evidovaných 23 subjektov s oprávnením na podnikanie. Ako právnické osoby sú 8 a v poľnohospodárstve rovnako 8 subjektov. Ich existencia na území obce značne vplýva na finančné možnosti obce a obyvateľstva. Všetky podnikateľské subjekty pôsobia na komerčnej báze. Niektorí podnikatelia majú len sídlo v obci a svoju podnikateľskú aktivitu vykonávajú mimo obce.

Sídelná štruktúra

Urbanizačný proces prebiehajúci na území Slovenska v minulosti zásadne neovplyvnil sídelnú štruktúru okresu. Územie okresu je málo zaľudnené (55,3 obyv. /km²). Obyvateľstvo žije v rozptýlenom vidieckom osídlení v 71 obciach, z ktorých sú len dve mestá – Veľký Krtíš – 11 028 obyv. (sčítanie obyv. 2021) a Modrý Kameň, ktorý je počtom obyvateľov 1 620 najmenším mestom v SR.

Obcí s počtom obyvateľov do 1 000 je 63, od 1 001 do 2 000 je 7. V oboch uvedených mestách žije 33,0% obyv. okresu. Obce s počtom obyvateľov nad 1 000 sa nachádzajú v južnej časti okresu pozdĺž hraničnej rieky Ipľ s Maďarskou republikou.

TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Na základe analýzy východiskovej pozície pre štrukturálnu adaptáciu výrobných podnikov a závodov v obci i v rámci okresu založenej na monitorovaní vývoja a na dostupných štatistických podkladoch je možné konštatovať, že súčasný stav je produkčne, sídelne a infraštruktúrne poddimenzovaný.

Vybavenosť obce vodovodmi, kanalizáciou a plynovodmi

V obci chýba vybavenie kanalizácie. Výstavba vodovodu na účely zásobovania pitnou vodou sa implementovala z ISPA-fondu v rámci „Zásobovania južnej časti okresu Veľký Krtíš“.

80 % budov v obci je plynofikovaných. Z hľadiska dopravy a dodávky plynu má základný význam medzištátny plynovod BRATSTVO VVTL DN 700, PN 6,4 Mpa. Vlastný odber zemného plynu sa realizuje aj zo súběžného plynovodu DN 100 prostredníctvom odbočiek a prípojok pre jednotlivé sídelné útvary.

Plynifikácia obce bola vybudovaná v hodnote 2,5 mil. Sk. Po vybudovaní obecných rozvodov bolo realizovaných 54 domových prípojok. Plyn je zavedený aj do budovy materskej školy. Nepripojených stavaní na plynový rozvod je málo, väčšinou sú to dožívajúce budovy.

80 % budov v obci je plynofikovaných.

Technická vybavenosť

Program rozvoja obce Kosičky nad Ipľom na roky 2024 - 2030

počet pôšt	-
PSČ Balog nad Ipľom	991 11
verejný vodovod	nie
verejná kanalizácia	nie
počet prípojok kanalizačnej siete	-
rozvodná sieť plynu	áno
verejná zeleň v ha	-

Zdroj: ŠÚ SR, 2021

Elektrické siete

Obec je v rámci okresu Veľký Krtíš zásobovaná elektrickou energiou linkami 110 kV VVN elektrickej energie a to vedením Lučenec – Veľký Krtíš a Veľký Krtíš – Malé Zlievce – Rimavská Sobota.

Vo Veľkom Krtíši je tiež rozvodňa VVN/VN s trojfázovým transformátorom 2 x 25 MVA, odkiaľ vedú zásobovacie zariadenia VN 22 kV lúčovite do jednotlivých sídelných útvarov a k väčším odberateľom.

Bytová výstavba

Bytová výstavba sa intenzívnejšie začala realizovať začiatkom 70. rokov. Najprv tu boli prítomné technicky nenáročnejšie stavby rodinných domov a neskôr poschodové, priestrannejšie a náročnejšie stavby.

Bytový fond

V budúcnosti sa plánuje výstavba nových nájomných bytov. Tým pádom by obec udržať v obci mladé rodiny a prilákať do obce nových obyvateľov.

SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Školstvo

Škola nižšieho stupňa s maďarským vyučovacím jazykom v obci zanikla v roku 1978. Základná škola sa v obci nenachádza. Deti základnú školu navštevujú v obciach Balog nad Ipľom a Veľká Čalomija.

Materská škola

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Predškolská výchova mládeže sa v obci započala v r. 1948. V súčasnosti výchovu a vzdelávanie detí v obci poskytuje:

- Materská škola vyučovacím jazykom maďarským, ktorá je jednotriedna, k 31.12.2022 ju navštevovalo 8 detí.

Knižnica

Knižnica bola umiestnená v priestoroch budov škôl a starali sa o ňu prevažne učitelia. Pozdejšie nárastom knižných výtlakov bola knižnica umiestnená do priestorov kultúrneho domu. Jej priestory boli využívané i na nácvik kultúrnych programov. Budova miestneho obchodu bola postavená na zač. 70. rokov. Je vybudovaná v strede obce, kde stála predtým budova hasičskej zbrojnice.

Kultúra	
	počet
kultúrne domy vr. PKO	1
verejné knižnice vr. pobočiek	1
knižničný fond spolu	1 000
používatelia spolu	15
kiná stále	-
sedadlá spolu	-

Zdroj: Obce Banskobystrického samosprávneho kraja, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2001

Zdravotníctvo

Zdravotná starostlivosť pre občanov bola zabezpečená na viacerých úrovniach lekármi prvého kontaktu v okolitých obciach – vo Veľkej Čalomíji, Balogu nad Ipľom, Vinici a vo Veľkom Krtíši.

Lekárnické služby občania využívajú vo Vinici a Veľkom Krtíši.

DOPRAVA A TELEKOMUNIKÁCIE

Rozvoj dopravnej a telekomunikačnej infraštruktúry je jedným zo základných predpokladov rozvoja každého regiónu a výrazne ovplyvňuje hospodársky potenciál, spôsob života a životnú úroveň jej obyvateľov. Územie okresu V. Krtíš je charakteristické vysokým podielom ciest II. a III. triedy a tiež mostných objektov do 10 m dĺžky.

Na území Banskobystrického kraja sa nachádzajú tri dopravné spoločnosti Slovenskej autobusovej dopravy so sídlami v B. Bystrici, Zvolene a Lučenci, ktoré sa v súčasnosti nachádzajú v procese transformácie. (t.č. akciové spoločnosti s väčšinovou účasťou štátu). Súkromní dopravcovia sa podieľajú na trhu pravidelnej hromadnej autobusovej dopravy len min. mierou.

Doprava a komunikácie

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

dĺžka miestnych komunikácií v km	2,5
z toho bezprašné	1,8
dĺžka vybudovaných chodníkov v km.	-
počet liniek autobusovej osobnej dopravy (ďalškové, medzištátne)	-
počet autobusových liniek miestneho významu (medzimestské)	2
počet staníc a zastávok vlakov	-

Zdroj: Obce Banskobystrického samosprávneho kraja, Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2021

Dopravná infraštruktúra

Verejnú hromadnú dopravu zaisťuje dopravný podnik SAD s odštepým závozom v Modrom Kameni. Frekvencia spojov počas pracovných dní, školského vyučovania je momentálne postačujúca a väčšinou aj časove prispôbená požiadavkám cestujúcich do zamestnania, či na návštevu zdravotných zariadení a úradov. V súčasnom období vykazuje jej frekventovanosť klesajúcu tendenciu.

Telekomunikačná infraštruktúra

V oblasti služieb, poskytovaných prostredníctvom mobilnej siete sú mobilné operátori prevádzkujúci analógovú sieť NMT 450 MHz, digitálnu sieť GSM 900 MHz, GSM 1800 MHz a UMTS.

Vysielanie rozhlasových a televíznych programov pre držiteľov licencií je zabezpečené na základe zmluvných vzťahov alebo prostredníctvom siete vlastných vysielačov držiteľov licencií. Niektoré oblasti nemajú pokrytie TV signálom.

V obci absentuje zavedenie internetu.

ENVIRONMENTÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Medzi hlavné ciele regionálneho rozvoja na úseku starostlivosti o životné prostredie patrí:

- Starostlivosť o kultúrne dedičstvo a o obnovu a revitalizáciu pamiatkového fondu
- Zlepšenie technickej infraštruktúry regiónu
- Opatrenia na ochranu a tvorbu životného prostredia
- Obmedzenie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie
- Podpora efektívneho využívania prírodných zdrojov regiónu.

Starostlivosť o vodný fond je zabezpečovaná poverenými organizáciami Slovenský vodohospodársky podnik š.p. Banská Štiavnica, Lesy Slovenskej republiky š.p. Banská Bystrica a Slovenský hydrometeorologický ústav Bratislava nástrojmi vodného plánovania.

Územie kraja je z hľadiska hydrologického členené na tri čiastkové povodia: Hron, Ipľ a Slaná. Pre čiastkové povodie Ipľ do V. triedy čistoty bolo zaradených v skupine ukazovateľov A – 41,1 km dĺžky toku, v skupine ukazovateľov C – 45,3 km dĺžky toku, v skupine ukazovateľov D – 11,6 km dĺžky toku, v skupine ukazovateľov E – 149,83 km sledovanej dĺžky toku.

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Poznámka: STN 75 7221 Klasifikácia kvality povrchových vôd, platnej od januára 1999 klasifikuje povrchové vody do 5 tried čistoty. 1. trieda – veľmi čistá voda, 2. trieda – čistá voda, 3. trieda – znečistená voda, 4. trieda – silne znečistená voda, 5. trieda – veľmi silne znečistená voda.

Horné povodie Ipľa patrí medzi 4 CHVO Banskobystrického kraja.

Na základe zákona o obecnom zriadení je obec zodpovedná za zásobovanie obce pitnou vodou a zodpovedná za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce. V súčasnom období dodávku pitnej vody ako aj odkanalizovanie v prevažnej miere zabezpečuje na území Banskobystrického samosprávneho kraja Stredoslovenská vodárenská spoločnosť a.s. Banská Bystrica. Kostru vodovodov tvorí „Stredoslovenská vodárenská sústava“, v ktorej sa prevádzkujú zariadenia a realizuje sa dodávka vody cez oblastné, skupinové a miestne vodovody.

Územie okresu V. Krtíš patrí do sústavy vodovodov:

Hriňová – Lučenec – Filákov /HLF/, zásobuje okresy Zvolen, Detva, Poltár, Lučenec, Veľký Krtíš.

Starostlivosť o lesy a pôdu

Banskobystrický kraj je najlesnatejším krajom v rámci SR. Podieľa sa 23% na výmere lesov Slovenska. Najnižšiu lesnatosť má okres V. Krtíš – 30,5%.

Z veľkoplošných chránených území v kategórii chránená krajinná oblasť je v kraji na ochranu navrhnuté aj Poiplie.

V rámci okresu Veľký Krtíš sa implementoval projekt /ISPA/ "**Zásobovanie južnej časti okresu Veľký Krtíš pitnou vodou**". Spoločenstvo obcí regiónu Poiplie" so sídlom na Obecnom úrade v Opatovskej Novej Vsi, uzavrelo dňa 16.01.2003 so Stredoslovenskou vodárenskou spoločnosťou a.s. Banská Bystrica - Dohodu o postúpení práv, povinností a záväzkov na stavbu "Zásobovanie južnej časti okresu Veľký Krtíš pitnou vodou".

Z celkového počtu 71 sídiel okresu nemá vybudovaný verejný vodovod na dodávanie kvalitnej pitnej vody vyhovujúcej STN 75 7111 - pitná voda, ako aj smernici EÚ 98/83/ES o kvalite pitnej vody - celkom 39 obcí. Opatrenie zabezpečenia zásobovania pitnou vodou má jednoznačnú prioritu legislatívy Spoločenstva. Opatrenie je zamerané na výstavbu vodárenskej sústavy na riešenie deficitu kvalitnej pitnej vody v obciach s najvyšším znečistením podzemných vôd. Riešený projekt pozostáva celkom z 5 stavieb pre zabezpečenie zásobovanosti pitnou vodou 39 obcí okresu teda celého Poiplia. Jednotlivé stavby pozostávajú z výstavby prírodných potrubí, výtlačných potrubí, vodojemov s prislúchajúcimi objektmi, čerpacích staníc a napojenia vodných zdrojov do vodovodnej sústavy.

Analýza hospodárstva okresu

Na základe analýzy východiskovej pozície pre štrukturálnu adaptáciu výrobných podnikov a závodov v okrese založenej na monitorovaní vývoja a na dostupných štatistických podkladoch je možné konštatovať, že okres je produkčne, sídelne a infraštruktúrne poddimenzovaný.

Vlastnícka štruktúra

Čo sa týka vlastníckej štruktúry, v okrese sa nachádza len jeden štátny podnik, Slovenský plynárenský priemysel š.p. Divízia Slovtransgaz, KS 03 Veľké Zlievce, ostatné priemyselné

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

podniky sú akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a verejné obchodné spoločnosti.

K 31.12.2001 bolo v obchodnom registri v odvetví priemyslu zapísaných 62 subjektov, z toho 56 tvorili subjekty so súkromným domácim vlastníctvom a 10 so zahraničným a medzinárodným vlastníctvom.

Odvetvová štruktúra

Priemyselnú základňu okresu tvorí 5 najdôležitejších podnikov s počtom pracovníkov nad 50 – Priemysel palív, strojársky priemysel, textilný priemysel, potravinársky priemysel.

Z hľadiska mobility 55,36% zamestnancov dochádza do zamestnania v rámci okresu, 1,34% z iných okresov a 43,30% býva v sídle okresu.

Jedným z dôležitých prvkov dotvárajúcich podnikateľskú ale aj sociálnu štruktúru sú podnikatelia, živnostníci a subjekty zamestnávajúce menej ako 25 osôb.

Rizikové faktory

Realizácia jednotlivých krokov ekonomickej reformy (osobitne liberalizácia cien a devalvácia meny) mali za následok zastavenie niektorých druhov výroby, posunutie niektorých výrobkov do nepredajných polôh a následne stratu vnútorného a zahraničného trhu, nesolventnosť a útlm investičnej činnosti.

Transformácia vlastníckych vzťahov a privatizácia nepriniesli doposiaľ žiaduce výsledky.

SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Spolkový a kultúrny život obce

Spoločenský a kultúrny život v obci zabezpečuje prevažne obecný úrad. Obec má sálu kultúrneho domu a zasadaciu miestnosť obecného úradu, v ktorých sa organizujú rôzne kultúrne podujatia, oslavy, porady a stretnutia.

Kultúrne pamiatky obce

Rímskokatolícky kostol sv. Jána Nepomuckého, jednolod'ová neoklasicistická stavba s polygonálnym ukončením presbytéria a vežou tvoriacou súčasť hmoty kostola z roku 1899, postavený na staršom základe. V interiéri sa nachádza oltár so sochou Krista od R. Bartu z roku 1946. Na kostole je osadená pamätná tabuľa Arnolda Ipolyi-Stummera, banskobystrického biskupa a významného uhorského pamiatkara, z roku 1887.

Na bočnej stene kostola je umiestnená **pamätná tabuľa** rodákovi A. Stummerovi, a v blízkosti je **pamätník obetiam** 2. sv. vojny. Nachádza sa tu aj **klasicistická kúria** (č.d. 33) rodu Tersztyánszky z konca 18. storočia, prestavaná v roku 1945. Je to jednopodlažná šesťosová budova na obdĺžnikovom pôdoryse so stredným rizalitom a manzardovou strechou. Rod Tersztyánszky dal tiež v r. 1900 postaviť na cintoríne **kaplnku** v neoklasicistickom štýle.

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Kamenná **socha sv. Jána Nepomuckého**. Jeho socha sa od roku 1914 nachádza v časti „Újfalu“. Patrón riek, vodných mlynárov a rybárov, martír spovedného tajomstva stojí v kňazskom rúchu na vysokom podstavci, na pleci má hermelínový plášť, na hlave briket a v rukách kríž.

Veľký čierny kríž z mramoru statkára Józsefa Kondora (1868 – 1934), oplotený železným plotom.

Pri kostole stojí žrd' štátnej vlajky z roku 1939, pred ňou je mramorová tabuľa pripomínajúca obeť svetových vojen.

Ľudová kultúra a tradície

Cirkevné spoločenstvá

Podľa oficiálnych údajov sa ku katolíckej cirkvi hlási 361 občanov t.j. 89,14% obyvateľstva, k evanjelickej cirkvi augsburgského vyznania 6 občanov t.j. 1,48%. Rímskokatolícka obec patrí pod správu farského úradu v Balogu nad Ipľom. Evanjelici patria do cirkevného zboru s farským úradom v Príbelciach.

Divadlá

Divadelná sála je len v kultúrnom dome.

Športová činnosť

Hrdosť a patriotizmus v obci bol vždy spojený s futbalom. Počiatky futbalu v obci siahajú pred druhú svetovú vojnu. Badateľne sa však futbal ujímal okolo r. 1948. Dodnes v obci funguje TJ Družstevník Kosihy nad Ipľom, založený v r. 1969.

Spoločný obecný úrad

V rámci medziobecnej spolupráce v Slovenskej republike sa obec Kosihy nad Ipľom združila s ďalšími obcami regiónu „Hontianske Poiplie“ v záujme kvalitného, racionálneho a efektívneho zabezpečovania výkonu prenesených úloh štátneho sektoru na samosprávu v samosprávnych funkciách, v oblasti vodného hospodárstva, ochrany prírody, telesnej kultúry, zdravotnej starostlivosti, pozemných komunikácií, územného plánovania a stavebného poriadku, regionálneho rozvoja a cestovného ruchu a školstva.

Prístup LEADER

Miestna akčná skupina, o.z. Hontianske Poiplie (ďalej len OZ HP) vzniklo na území dvoch mikroregiónov: MR Údolie Čebovského potoka a MR Veľký potok – Ipeľ. Tieto 2 mikroregióny sú geograficky dobre prepojené, mali záujem o spoločnú spoluprácu a splňali aj formálne kritériá na tvorbu budúcej MAS. Členská základňa je rozložená rovnomerne, zastúpenie má verejný aj súkromný sektor. Má zastúpenie z každého mikroregiónu, nie všetky obce mikroregiónov sú však zároveň aj členmi OZ HP. Mikroregióny Údolie Čebovského potoka a Veľký potok – Ipeľ sa na prístup Leader pripravovali už od roku 2005. Stretávali sa pravidelne, plánovali, tvorili stratégiu a v roku 2010 získali štatút MAS, kde počas rokov 2010 – 2015 implementovali program Leader, opatrenia 4.1, 4.2 a 4.3 PRV 2007 - 2013.

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Súčasťou aktivít spojených s prípravou stratégie CLLD bola aj animácia územia, oboznamovanie širokej verejnosti (občanov, podnikateľov, samosprávy a neziskových organizácií) o princípoch fungovania verejno-súkromného partnerstva typu Leader. V súčasnosti má občianske združenie 46 členov, z toho je 20 obcí. Členská základňa, ale aj výkonný a kontrolný orgán boli od začiatku formované na princípe verejno-súkromného partnerstva. Členskú základňu tvorí 20 samospráv (verejný sektor 43,48 %, všetky samosprávy sú obce), 11 subjektov občianskeho sektora (23,91 %) a 15 podnikateľských subjektov (32,61 %). Počet členov v jednotlivých obciach súvisí s celkovou úrovňou verejného života v týchto obciach. Celkovo je možné zhodnotiť, že verejno-súkromné partnerstvo je vyvážené po stránke geografickej, sektorovej, inštitucionálnej aj socio-ekonomickej.

Program Leader nie je v území novinkou, nakoľko už v minulom programovacom období implementovalo tento program. Občania, podnikatelia, samosprávy a neziskový sektor mali možnosť už v minulosti podrobne spoznať pozitíva programu. V území bolo rozdelených viac ako 2 mil. eur na investičné projekty pre samosprávy aj pre súkromný sektor. Významne sa predošlá MAS venovala aj informačným a propagačným aktivitám a do každej domácnosti 2x ročne distribuovala občasník, ktorý informoval o činnosti združenia a priblížil občanom program Leader a prácu MAS. MAS sa venovala pravidelne aktualizácii web stránky www.maspkp.sk, kde boli uvádzané všetky aktivity združenia, ktoré boli ilustrované aj fotografiami.

Medzi významné úspechy MAS v oblasti doteraz realizovaných projektov patrilo v roku 2010 schválenie žiadosti o nenávratný finančný príspevok na implementáciu Integrovanej stratégie rozvoja územia a udelenie Štatútu Miestnej akčnej skupiny, čo sa stalo dňa 19.5.2010. Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku na opatrenie č. 4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny bola podpísaná predsedom Partnerstva Krtíšskeho Poiplia dňa 25.5.2010. Od tohto dňa sa začala implementácia Integrovanej stratégie rozvoja územia Partnerstva Krtíšskeho Poiplia. Celkovo bolo podporených 60 projektov, z toho 13 projektov pre súkromný sektor a 47 projektov pre verejný sektor. Celková hodnota zazmluvnených projektov je **2 080 514 eur**. Ďalšie projekty boli realizované v rámci opatrenia 4.2 Vykonávanie projektov spolupráce, kde bolo podporených spolu 6 projektov v hodnote viac ako 130 tis. eur. Projekty boli neinvestičné a boli zamerané na propagáciu územia najmä v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a podpory regionálnych produktov a regionálneho značenia. Veľký úspech mal projekt Regionálnej značky HONT, ktorý mal význam aj pre certifikovaných výrobcov a aj pre konečných spotrebiteľov, ktorí si mali možnosť kúpiť certifikované výrobky. Partnerstvo Krtíšskeho Poiplia ešte realizovalo projekty podporené zo zdrojov BBSK a zdrojov Úradu vlády. Tieto boli zamerané na rozvoj partnerstiev medzi občanmi, podnikateľmi a samosprávou. Boli určené na organizovanie stretnutí a hľadanie priorít regiónu, ktoré zvýšia jeho konkurencieschopnosť. Rozvoj partnerstiev a propagáciu miestnych výrobkov podporili tiež projekty EACEA realizované s Maďarskými partnermi (Stratégia CLLD Hontianske Poiplie, 2015).

Vymedzenie územia:

Územie OZ HP tvoria 2 mikroregióny (MR Údolie Čebovského potoka, MR Veľký potok Ipľ), ktoré sú súčasťou okresu Veľký Krtíš, kde zaberajú jeho celú juhozápadnú časť. Okres Veľký Krtíš leží v južnej časti Banskobystrického kraja. Na juhu susedí s Maďarskou republikou, na východe s okresom Lučenec, na severe s okresmi Detva, Zvolen a Krupina a

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

na západe s okresom Levice. Okres vznikol v roku 1968 začlenením obcí, ktoré po zrušení okresu Modrý Kameň patrili do okresov Lučenec a Zvolen. Časť sledovaného územia patrila v minulosti k historickému regiónu Hont, časť k historickému regiónu Novohrad.

Lokalizácia riešeného územia v rámci Slovenska

Zdroj: www.obce.sk

Lokalizácia riešeného územia v rámci okresu Veľký Krtíš

Zdroj: vlastný archív

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Okres svojou rozlohou 848,2 km² patrí medzi stredne veľké okresy a s počtom obyvateľov 44 286 k 31.12.2014 patrí medzi menej ľudnaté okresy v Slovenskej republike. Hustota osídlenia je 53 obyvateľ/a/km², oproti hustote 111,1 obyvateľ/a/km² v rámci Slovenska je polovičná. Okres sa rozprestiera z juhu v priestore vymedzenom riekou Ipľ, ktorá súčasne tvorí štátnu hranicu s Maďarskou republikou a zo severu Krupinskou planinou.

Územie okresu Veľký Krtíš je riedko zaľudnené a podpriemerne urbanizované. Okres leží v strede osi Východ – Západ, Bratislava – Košice a osi Juh – Sever, Budapešť – Banská Bystrica – Varšava, pričom Budapešť (2 mil. obyvateľov) je vzdialené len 86 km. Tento potenciál je dosiaľ nevyužitý pretože okres leží mimo hlavných dopravných tepien, či už cestnej alebo železničnej siete. Riešeným územím prechádza v jeho juho-východnej časti komunikačno-sídlna rozvojová os Nové Zámky – Želiezovce – Šahy – Veľký Krtíš – Lučenec, ktorá je rozvojovou osou druhého stupňa vo výhľade ÚPN Banskobystrický kraj. Poloha na mikroregionálnej úrovni je nasledovná: najexponovanejšou časťou je mesto Veľký Krtíš, ktoré spolu s mestom Modrý Kameň a obcou Malý Krtíš tvoria vlastne súvislé priemyselné centrum okresu. V tejto časti žije 14 853 obyvateľov, čo je 32,80 % okresu. Zvyšok obyvateľstva žije na vidieku.

Riešené územie z hľadiska územno-správneho členenia patrí do Banskobystrického samosprávneho kraja, do okresu Veľký Krtíš. Geograficky je súčasťou južnej časti Banskobystrického kraja označovanej ako vidiecky región Hont. Vidiecky región Hont tvoria okresy Krupina, Banská Štiavnica, Levice, Veľký Krtíš a Nové Zámky.

Napojenie riešeného územia na hlavné dopravné trasy je nevyhovujúce, okres Veľký Krtíš dokonca nemá pravidelné železničné spojenie s inými regiónmi Slovenska. Región je charakteristický silne rozptýlenou sídelnou štruktúrou, ktorú charakterizuje vysoký počet malých obcí a nízka hustota osídlenia. Celkový počet obcí okresu Veľký Krtíš je 71, z toho len dve majú štatút mesta (Veľký Krtíš a Modrý Kameň).

Okres Veľký Krtíš bol 15. decembra 2015 podľa zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov zaradený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) do zoznamu najmenej rozvinutých okresov (NRO). Následne bol sociálno-ekonomickými partnermi z územia vypracovaný päťročný Akčný plán rozvoja okresu Veľký Krtíš, ktorý bol dňa 7.6.2016 uznesením vlády SR č. 3478 schválený. V Návrhu opatrení bolo medzi systémové opatrenia zaradené vybudovanie Centra podpory regionálneho rozvoja okresu Veľký Krtíš, ktoré bude okrem iných činností zabezpečovať aj sieťovanie a koordináciu činnosti partnerov regionálneho rozvoja na území okresu, medzi ktorých patria aj MAS.

Celkový počet samosprávnych obcí v riešenom území je 20, z nich ani jedna nemá štatút mesta. Pre región je charakteristický nízky až stredný stupeň urbanizácie. Vidiecke osídlenie v dôsledku predchádzajúceho vývoja je značne rozptýlené, lazničky typ osídlenia je typický najmä pre severnú časť riešeného územia (Hrušov, Opava, Čelovce). Celková rozloha riešeného územia je 249,596 km² a počet žijúcich obyvateľov je podľa údajov ŠÚ Banská Bystrica (31.12.2014) celkom 10 247 osôb. Priemerná hustota osídlenia je 41,05 ob./km². Najväčšou obcou v území je obec Vinica s počtom 1 828 obyvateľov. Najmenšia je obec Opava, ktorá má iba 126 obyvateľov. V kategórii vidieckych obcí nad 1 000 obyvateľov sú zaradené iba 2 obce (Vinica a Čelovce). V kategórii obcí nad od 500 do 1 000 obyvateľov je spolu 5 obcí a v kategórii najmenších obcí do 500 obyvateľov je celkom 13 obcí, z nich 7 má menej ako 300 obyvateľov.

3 SWOT ANALÝZA

Nasledujúci prehľad prináša zhrnutie SWOT analýzy:

S – strenghts (silné stránky)

W – weaknesses (slabé stránky)

O – opportunities (príležitosti)

T – threats (ohrozenia)

Z analýzy rozvojového hospodárskeho potenciálu, ľudských zdrojov a ekonomiky obce je vypracovaná SWOT analýza:

- ľudské zdroje, ekonomika, doprava, infraštruktúra a telekomunikácie
- životné prostredie, poľnohospodárstvo a cestovný ruch.

Východiskom pre SWOT analýzu sú výsledky realizovaného auditu zdrojov. Jej cieľom je zovšeobecnenie, zhrnutie a usporiadanie týchto výsledkov podľa silných a slabých stránok doterajšieho vývoja a podľa príležitosti a ohrození ďalšieho vývoja.

Ľudské zdroje

<u><i>Silné stránky</i></u>	<u><i>Slabé stránky</i></u>
✓ Dostatok voľnej pracovnej sily	✓ Nízka vzdelanostná úroveň nezamestnaných
✓ Dobrá vzdelanostná úroveň ekonomicky aktívneho obyvateľstva	✓ Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva predovšetkým s vysokoškolským vzdelaním
✓ Vysoká ponuka pomerne lacnej pracovnej sily prevažne v robotníckych profesiách	✓ Nízka úroveň priemerných miezd vo všetkých odvetviach
✓ Relatívne vysoký podiel stredoškolsky vzdelanej pracovnej sily	✓ Nepriaznivý demografický vývin – stagnácia obyvateľstva
✓ Pomerne rozvinutá sieť sociálnych a kultúrnych služieb	✓ Slabé prepojenie systému vzdelávania s potrebami praxe
✓ Rozvíjajúca sa cezhraničná spolupráca (Maďarsko - Slovensko)	✓ Vysoká miera nezamestnanosti, a dlhodobej nezamestnanosti
	✓ Nedostatok príležitostí na celoživotné vzdelávanie podľa trendov rozvoja
	✓ Nerovnosť príležitostí pohlaví
	✓ Malá podpora rozvoja živnostníctva a remeselných výrobov zo strany štátu

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

<u>Príležitosti</u>	<u>Ohrozenia</u>
<ul style="list-style-type: none">✓ Predvstupové fondy EÚ a štrukturálne fondy EÚ✓ Vytvorenie podmienok pre zvýšenie mobility pracovných síl✓ Využitie moderných informačných technológií pri budovaní informačnej spoločnosti technológií	<ul style="list-style-type: none">✓ Nízka životná úroveň v dôsledku slabej kúpyschopnosti obyvateľstva
<ul style="list-style-type: none">✓ Rozvoj kultúrnych aktivít obyvateľstva a s tým spojená prevencia drogových závislostí a kriminality✓ Starostlivosť o marginalizované skupiny obyvateľstva ✓ Bohaté kultúrne tradície obce – spätosť obce s významnými predstaviteľmi kultúrneho a spoločenského života✓ Aktivita a záujem mladých ľudí o kultúrne a športové aktivity	<ul style="list-style-type: none">✓ Odliv kvalifikovaných pracovníkov✓ Nízka pripravenosť miestnych štruktúr na čerpanie Eurofondov✓ Zvyšujúci sa podiel obyvateľov s nízkou kvalifikáciou✓ Informačná izolovanosť územia – absencia internetizácie obecnej knižnice ✓ Rozvoj tzv. „masovej“ a komerčnej kultúry a z toho vyplývajúci pokles vlastných aktivít, zníženie kvality kultúrnej produkcie✓ Demografický vývoj – starnutie obyvateľstva✓ Smerovanie zahraničných investícií do oblastí s nižšou nezamestnanosťou, lepšou dopravnou dostupnosťou a kvalitnejšími ľudskými zdrojmi✓ Nedostatok financií pre údržbu a starostlivosť o pamiatky (pre obecné múzeum a pod.) ✓ Nedostatok vhodných priestorov pre voľnočasové aktivity detí a mládeže – absencia posilňovne

Ekonomický rozvoj

<u>Silné stránky</u>	<u>Slabé stránky</u>
<ul style="list-style-type: none">✓ Dostatok pracovnej sily✓ Vhodné prírodné, klimatické a kultúrne podmienky pre rozvoj cestovného ruchu✓ Vhodné podmienky pre vidiecku turistiku✓ Priemerne vysoké percentuálne zastúpenie podnikateľských subjektov na danom území	<ul style="list-style-type: none">✓ Nedostatočne rozvinuté možnosti pre cestovný ruch✓ Nedostatočne rozvinutá hospodárska základňa podnikateľskej aktivity, zlá ekonomická situácia malých a stredných podnikateľov, ich nedostatočná podpora (financovanie, daňová problematika, informatika),

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

	nízka účasť zahraničného kapitálu
<u>Príležitosti</u>	<u>Ohrozenia</u>
<ul style="list-style-type: none">✓ Obec Kosihy nad Ipľom leží v blízkosti hraničného priechodu do Maďarskej republiky – z toho plynúce príležitosti pre rozvoj cestovného ruchu a podnikateľských aktivít, resp. investícií cezhraničného charakteru✓ Cieľavedomé využitie potenciálu informačnej a komunikačnej techniky	<ul style="list-style-type: none">✓ Nedostatočný záujem zahraničných investorov o dané územie✓ Technologické a poznatkové zaostávanie
<ul style="list-style-type: none">✓ Možnosť efektívneho využitia nevyužitých priestorov v obci✓ Vytváranie priaznivejších podmienok pre podnikanie✓ Podpora živnostenského, remeselného podnikania a samozamestnania✓ Rozvoj podnikateľských aktivít s vysokým stupňom pridanej hodnoty✓ Trvalý rast konkurencieschopnosti prostredníctvom zabezpečenia kvality výroby a riadenia v malom a strednom podnikaní✓ Využitie domácej a zahraničnej pomoci v oblastiach – finančnej, poradenstva, vzdelávania, informácií a inštitucionálnej	<ul style="list-style-type: none">✓ Nenahraditeľná strata kultúrnych pamiatok✓ Nedostupnosť finančných zdrojov pre reštrukturalizáciu hospodárskej sféry

Doprava

<u>Silné stránky</u>	<u>Slabé stránky</u>
	<ul style="list-style-type: none">✓ Nedostatočné prepojenie v dopravnej infraštruktúre✓ Nevyhovujúci technický stav a stavebný stav dopravnej infraštruktúry (cesty)✓ Úpadok kvality a kvantity verejnej dopravy✓ Vysoká miera zaťaženia miestnej dopravnej infraštruktúry
<u>Príležitosti</u>	<u>Ohrozenia</u>

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Finančné prostriedky EÚ na zabezpečenie cieľov štrukturálnej politiky ✓ Možnosť dobudovania základných dopravných systémov ✓ Rozvoj kvalitných telekomunikačných služieb v konkurenčnom prostredí 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izolácia územia v rámci Banskobystrického kraja v dôsledku situovania hlavných dopravných koridorov mimo územia kraja bez ich adekvátneho sprístupnenia dostatočne kapacitnou cestnou infraštruktúrou ✓ Absencia železničnej siete okresu V. Krtíš ✓ Nedostatočné zdroje financovania rozvoja cestnej dopravy ✓ Negatívne dôsledky cestnej dopravy na životné prostredie
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vysoká miera zaťaženia miestnej dopravnej infraštruktúry

Životné prostredie

<u>Silné stránky</u>	<u>Slabé stránky</u>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Krajinársky a prírodne hodnotné územie (rieka Ipľ, vodná nádrž Nenince) ✓ Jedinečnosť a bohatstvo kultúrnych pamiatok ✓ Bohatá kultúrna diverzita a ľudové tradície ✓ Množstvo zachovalých kultúrnych a historických pamiatok 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nedostatočné environmentálne povedomie občanov a neexistujúca efektívna podpora environmentálnej výchovy ✓ Nepriaznivá premena poľnohospodárskej krajiny ✓ Zastaralá rozvodná sieť pitnej vody ✓ Existencia divokých skládok ✓ Pomalé zavádzanie separovaného zberu odpadu ✓ Nízka účinnosť niektorých prevádzkovaných čistiarní odpadových vôd ✓ Nedocenenie a nepochopenie významu kultúrnych pamiatok pri revitalizácii kultúrnych hodnôt krajiny
<u>Príležitosti</u>	<u>Ohrozenia</u>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Klesajúca tendencia znečistenia jednotlivých zložiek životného prostredia ✓ Zvyšovanie úrovne environmentálneho povedomia ✓ Presadzovanie iniciatív na 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Neuspokojivá úroveň znečisťovania odpadových vôd a nízka miera pripojenia miestneho obyvateľstva na kanalizačnú sieť ✓ Nedokončená technická a biologická rekultivácia starých environmentálnych záťaží ✓ Ústup tradičných foriem hospodárenia

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

minimalizáciu tvorby odpadov a ich zhodnocovanie	šetrných k životnému prostrediu ✓ Zvyšovanie ekologického zaťaženia územia
--	---

Poľnohospodárstvo, vidiecky rozvoj, lesníctvo a rybnárstvo

<u>Silné stránky</u>	<u>Slabé stránky</u>
<ul style="list-style-type: none">✓ Dobrá bonita pôdy a vhodné klimatické podmienky pre pestovanie kultúrnych plodín✓ Existujúca tradícia v pestovaní špeciálnych plodín (ovocie, zelenina,)✓ Kvalifikovaná pracovná sila✓ Voľná pracovná sila ✓ Inštitucionálne zabezpečenie poľovníctva – Poľovnícky zväz ✓ Odborný potenciál lesníkov, poľovníkov, zamestnancov v drevospracujúcom priemysle✓ Hojné zastúpenie jednotlivých druhov zveri s trofejovou hodnotou vrátane rôznych druhov rýb vo vodnej nádrži Nenince✓ Kultúrny, prírodný a ľudský potenciál pre rozvoj vidieckej turistiky✓ Atraktívna vidiecka krajina a dobré podmienky pre rozvoj cestovného ruchu	<ul style="list-style-type: none">✓ Vysoký podiel poľnohospodárskej pôdy ✓ Zužujúca sa štruktúra poľnohospodárskej výroby v poľnohospodársky znevýhodnených oblastiach a to z hľadiska environmentálneho aj ekonomického ✓ Dlhodobá ekonomická nestabilita veľkej časti poľnohospodárskych podnikov ✓ Nízka konkurencieschopnosť v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej trhovej infraštruktúry ✓ Nedostatočná kooperácia poľnohospodárov najmä pri odbyte výrobkov ✓ Roztrieštenosť pozemkového vlastníctva a nedostatočne rozvinutý trh s pôdou ✓ Nevyhovujúci stav kultúrnych pamiatok ✓ Nedostatok zdrojov pre vidiek ✓ Pretrvávajúca informačná bariéra ✓ Absencia kvalitnej infraštruktúry a služieb ✓ Vysoký podiel opotrebovanej a zastaralej techniky pre práce v lesoch ✓ Nedostatočná sprístupnenosť lesov cestnou sieťou ✓ Nedostatočné využívanie produkčných zdrojov lesa na získavanie finančných prostriedkov
<u>Príležitosti</u>	<u>Ohrozenia</u>
<ul style="list-style-type: none">✓ Možnosť využitia existujúceho prírodného potenciálu pri pestovaní intenzívnych plodín (ovocných sádov,	<ul style="list-style-type: none">✓ Pokračujúci pokles zamestnancov v poľnohospodárstve a s tým súvisiace problémy spojené s údržbou krajiny,

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

vinohradov, zelenina)	krajinotvorbou a ochranou životného prostredia
<ul style="list-style-type: none">✓ Zmena koncepcie poľnohospodárstva a podporných mechanizmov v nadväznosti na harmonizáciu s politikami EÚ (štrukturálna politika)✓ Podpora rodinného a individuálneho podnikania✓ Zvyšovanie participácie verejnosti na vidieckom rozvoji✓ Využitie existujúceho bytového fondu✓ Zvyšovanie príťažlivosti vidieka✓ Oživenie ľudovej a umeleckej výroby, tradícií a podujatí✓ Zvyšujúci záujem o vidiecky turizmus✓ Skvalitnenie marketingu✓ Dobudovanie technickej infraštruktúry na vidieku	<ul style="list-style-type: none">✓ Nedostatočný vstup investorov do zaostávajúcich vidieckych oblastí✓ Hrozba zániku tradičnej výroby a zručnosti✓ Neukončený proces transformácie vlastníckych vzťahov✓ Globálne zmeny atmosféry a ich negatívny vplyv na stabilitu lesných ekosystémov✓ Pretrvávajúce znečisťovanie ovzdušia – negatívny dopad na zdravotný stav lesov

Zdroj: Sociálno-ekonomická analýza Banskobystrického samosprávneho kraja, 2022

4 ANALÝZA PROBLÉMOV

Hlavne príčiny regionálnych disparít sú v predovšetkým v realizácii postupných krokov ekonomickej reformy (liberalizácia cien, konverzia a následný rozpad trhov, odbytové ťažkosti), ktoré pôsobia s rôznou intenzitou na ekonomiku regiónov SR. Dopad pôsobenia postupných krokov ekonomickej reformy mal vplyv na štruktúru ekonomiky regiónov.

Disparity a faktory rozvoja ovplyvňujúce úroveň udržateľnej celkovej konvergencie SR k EU:

Kľúčové disparity regiónu:

- vyššia dynamika rastu ponuky práce
- prírastok ekonomicky aktívneho obyvateľstva sa premieta do nárastu nezamestnanosti
- nízky stupeň územnej mobility pracovnej sily
- nízky stupeň kvalifikačnej mobility pracovnej sily
- nízky stupeň využitia atypických flexibilných foriem zamestnania
- vysoký podiel pracujúcich s nižším stredným vzdelaním (vyučení)
- nízky podiel pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním
- nedostatočná previazanosť medzi vzdelávacou sústavou a trhom práce
- nedostatočná spolupráca medzi partnermi v oblasti určovania obsahu a rozsahu odborného vzdelávania a prípravy
- nedostatočné uplatňovanie nástrojov aktívnej politiky trhu práce

Hlavné faktory rozvoja:

- zvýšenie miery zamestnanosti
- zvýšenie kvalifikačnej úrovne pracovnej sily
- zvýšenie ponuky práce
- zvýšenie mobility práce
- zvýšenie flexibility miezd
- rozvoj odborného vzdelávania v súlade s princípmi európskeho trhu práce
- rastúci podiel pracujúcich s úplným stredným odborným vzdelaním
- decentralizácia verejnej správy, vrátane služieb zamestnanosti.

Oblasť Poiplia je trvale poznačená nepriaznivou demografickou štruktúrou, prudkým nárastom agrárnej a lesnej nezamestnanosti, zníženou tvorbou nových pracovných miest, reálnych príjmov, nedostatočne rozvinutými možnosťami prístupu k novým technológiám (internet, pokrytie TV signálom a telefónnymi sieťami, chýbajúce informačné a poradenské centrá), nedostatočnou dopravnou dostupnosťou, neefektívnou komunikáciou a koordináciou aktivít bez aktívneho zapájania občanov vidieka.

Na základe uvedených nedostatkov je preto potrebné urýchlene vyriešiť a skvalitniť rozvoj vidieckeho priestoru a s využitím jeho dostupného potenciálu (prírodný, kultúrny,

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

ekonomický, sociálny...) vytvoriť jeden prosperujúci, atraktívny, kultúrny, integrovaný, podporovaný funkčnou infraštruktúrou a dostupnou občianskou vybavenosťou, harmonický celok.

5 ROZVOJOVÁ STRATÉGIA

VÍZIA OBCE

Obec Kosihy nad Ipľom bude hospodársky prosperujúcim a atraktívnym územím s kompletnou technickou a sociálnou infraštruktúrou, kvalitnými podmienkami pre bývanie a širokou škálou

možností kultúrneho, spoločenského a športového vyžitia. Bude územím s vybudovanou materiálno – technickou základňou pre potreby vidieckeho cestovného ruchu, ako aj so širokými možnosťami doplnkových aktivít cestovného ruchu.

V obci sa majú realizovať nasledovné zámery:

- vybudovanie rekreačno-oddychovej zóny na území nad budovou OcÚ – vytvoriť nové oplotenie, zriadiť detské ihrisko – preliezačky, pieskovisko, volejbalové a basketbalové ihrisko
- dobudovať klub mládeže v budove OcÚ
- zriadiť dom dôchodcov – TV, knihy a iné zariadenie do miestnosti
- vybudovať nájomné byty – nad OcÚ zo štátnych zdrojov
- zaviesť internet v obecnej knižnici a sprístupniť ho pre verejnosť
- zrekonštruovať obecné chodníky po hlavnej ceste a vedľajších uličkách po dĺžke 5 km.

IDENTIFIKÁCIA CIEĽOV A POPIS ROZVOJOVEJ STRATÉGIE

STRATEGICKÝ CIEĽ					
<i>Strategickým cieľom je zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj a zvýšiť konkurencieschopnosť obce prostredníctvom zlepšenia ekonomických a sociálnych podmienok obyvateľstva, zvýšením atraktivity obce a ochranou životného prostredia.</i>					
PRIORITY					
↓	↓	↓	↓	↓	↓

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

<i>1. budovanie a rekonštrukcia technickej infraštruktúry</i>	<i>2. rozvoj ľudských zdrojov</i>	<i>3. sociálno-ekonomický rozvoj</i>	<i>4. ochrana a tvorba životného prostredia</i>	<i>5. rozvoj turizmu a cestovného ruchu</i>	<i>6. podpora propagácie a informovanosti obce</i>
---	-----------------------------------	--------------------------------------	---	---	--

6 IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC CIEĽOV A OPATRENÍ

OPATRENIA A AKTIVIT

PRIORITA Č. 1. - BUDOVANIE A REKONŠTRUKCIA TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY

1.1 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry

- Rekonštrukcia a vybudovanie spevnených plôch, oplotenia v cintoríne
- Rekonštrukcia domu smútku
- Vybudovanie tržnice
- Vybudovanie požiarnej zbrojnice

1.2 Budovanie a rozvoj kultúrno-spoločenskej infraštruktúry

- Zriadenie ľudového domu (skanzen), múzea
- Vybudovanie klubu dôchodcov
- Modernizácia, rekonštrukcia kultúrneho domu
- Rekonštrukcia kuchyne v kultúrnom dome
- Vybudovanie amfiteátra

1.3 Budovanie a rozvoj verejnej infraštruktúry

- Technická príprava a vybudovanie kanalizačnej siete
- Technická príprava a vybudovanie ČOV

1.4 Budovanie a modernizácia obecnej infraštruktúry

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

- Vybudovanie a rekonštrukcia autobusovej zastávky
- Vybudovanie multifunkčného ihriska a detského ihriska
- Vybudovanie a rekonštrukcia miestnych chodníkov
- Obnova miestnej komunikácie
- Výstavba odvodňovacích kanálov
- Rekonštrukcia verejného osvetlenia
- Rekonštrukcia miestneho rozhlasu
- Budovanie, modernizácia, rekonštrukcia obecných budov (obecný úrad, kultúrny dom, knižnica, atď.)
- Úprava, vybudovanie bezpečnostného kamerového systému/protipožiarne zariadenie
- Vybudovanie a modernizácia technického zabezpečenia obce

PRIORITA Č. 2. - ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV

2.1 Zvýšenie vzdelanostnej úrovne a zamestnanosti obce

- Realizácia projektov aktivizácie
- Realizácia projektov zamestnanosti
- Realizácia rekvalifikačných kurzov
- Prevádzkovanie prepravnej služby (nákup auta, vytvorenie pracovných miest)
- Obnova predškolskej výchovy

2.2 Rozvoj kultúrno-spoločenského života obyvateľov

- Rozvoj partnerstiev obcí (EGTC – cezhraničná spolupráca, EA CEA – Program Európa pre občanov)
- Realizácia kultúrno-spoločenských aktivít a športových podujatí
- Vytvorenie oddychových plôch, miestneho parku a pod.
- Vytvorenie a podpora kultúrno-vzdelávacieho sociálneho centra v obci

PRIORITA Č. 3. – 3.SOCIÁLNO-EKONOMICKÝ ROZVOJ

3.1 Podpora a rozvoj sociálnych služieb

- Zavedenie a rozvoj systému sociálnej starostlivosti – opatrovateľská služba
- Realizácia terénnej sociálnej práce
- Podpora programov sociálnej starostlivosti o starých, nevládných občanov

3.2 Podpora a rozvoj podnikania v obci

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

- Realizácia projektov spolupráce s podnikateľmi (LEADER – MAS)
- Tvorba prostredia pre podnikateľov a investorov
- Podpora a rozvoj programov pre rozvoj podnikania
- Využívanie obnoviteľných zdrojov energie
- Podpora mladých farmárov (MAS)
- Vysporiadanie pozemkov pod verejnými budovami obce (materská škola, športový areál, kultúrny dom)

PRIORITA Č. 4. - OCHRANA A TVORBA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

4.1 Podpora a ochrana životného prostredia

- Odstraňovanie nelegálnych skládok odpadu
- Protipovodňové opatrenia
- Vybudovanie a vybavenie zberného dvora
- Vybudovanie skládky biologicky rozložiteľného odpadu – kompostovisko

4.2 Rozvoj a budovanie životného prostredia v obci

- Realizácia ďalších programov ochrany životného prostredia
- Výsadba verejnej zelene – zelená infraštruktúra
- Vytvorenie podmienok a programu a programu ekoturizmu

PRIORITA Č.5 - ROZVOJ TURIZMU A CESTOVNÉHO RUCHU

5.1 Budovanie turistickej infraštruktúry

- Výstavba vyhliadkovej veže
- Vytvorenie náučného chodníka a oddychovými zónami, altánkom, preliezky pre deti
- Vybudovanie cyklotrás

5.2 Rozvoj služieb v oblasti turizmu a cestovného ruchu

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

- Podpora a rozvoj vidieckeho turizmu, agroturistiky (podpora turistických zariadení)
- Skvalitnenie ubytovacích zariadení a služieb

PRIORITA Č.6 - PODPORA PROPAGÁCIE A INFORMOVANOSTI OBCE

6.1 Tvorba propagácie, zvýšenie informovanosti obyvateľov, efektívna informovanosť pre návštevníkov obce

- Modernizácia, skvalitnenie poskytovania informácií na verejných tabuliach
- Vytvorenie informačných tabúl, propagačných materiálov (viacjazyčné) pre obyvateľov a návštevníkov obce
- Tvorba a vydanie monografie obce

OPIS ROZVOJOVEJ STRATÉGIE

Opis rozvojovej stratégie vychádza zo strategických prístupov predstaviteľov obce k rozvoju obce a udáva náčrt spôsobu realizácie globálneho cieľa. Venuje pozornosť nadväznostiam strategických cieľov na programové dokumenty na úrovni samosprávneho kraja a na príslušné strategické a programové dokumenty na národnej úrovni a ich súladu s politikami, ktoré sa týkajú rozvoja obce.

Medzi záujmy obce patri zlepšenie kvality života svojich občanov, budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry, zvyšovať rozmanitosť krajiny, ako aj kultúrneho dedičstva z hľadiska TUR vidieka, prezentácia obce z hľadiska rozvoja oblasti cestovného ruchu a agroturizmu. Obec si stanovila konkrétne aktivity - akčný plán, ktoré predstavuje súbor konkrétnych aktivít smerujúcich k naplneniu nosnej vízie a rozvojových cieľov obce.

Dôležitou súčasťou implementačnej časti je **akčný plán**. Je to krátkodobý plán, ktorý definuje prvé kroky pri plnení PRO obce s ohľadom na jej momentálne finančne, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít. Ide preto o akýsi doplnok k PRO, ktorý je vhodný podľa potreby obce každoročne aktualizovať. Jeho plnenie bude zabezpečovať stanovená Komisia pre PRO s vytvorenou pracovnou skupinou.

7 AKČNÝ PLÁN

Akčný plán je podkladom k územnému priemetu jednotlivých konkrétnych projektových zámerov. Je to časť realizačná, ktorá pretvorí ciele a opatrenia na konkrétne výstupy investičného a neinvestičného charakteru.

8 ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE

Po schválení PRO nastáva vlastná realizácia PRO, jeho opatrení a úloh. Realizácia aktivít uvedených v akčnom pláne predpokladá určité finančne, inštitucionálne a organizačne zabezpečenie.

PRO je potrebné podrobiť každoročnému posúdeniu na verejnej schôdke zastupiteľstva obce a tak aktualizovať plán aktivít na nasledujúci rok. Program rozvoja obce je živý dokument, ktorý je potrebné upravovať, aktualizovať podľa potrieb či možností.

Na základe poznatkov o efektívnosti a účinnosti vynaložených nákladov sa budú iniciovať inovačne zlepšenia v rámci stanovovania cieľov v obci. Informácie o účinnosti a efektívnosti vynakladaných prostriedkov sú nenahraditeľným zdrojom permanentného rozširovania poznatkov v oblasti podpory rozvoja obce.

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Finančne vyčíslenie jednotlivých projektov sa v PRO uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu (v akčnom pláne). Tie sú stanovené **odhadom**, konečne rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov, projektových dokumentácií, cenových ponúk. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančne a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektmi.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PRO sú:

- vlastne zdroje – rozpočet obce,
- dotácie VUC
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérii,
- financie z Národných projektov (UPSVaR),
- štrukturálne fondy,
- nadácie, neinvestične fondy,
- prostriedky Iniciatívy spoločenstva
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.,

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach. V prípade spoločných zámerov na úrovni mikroregiónu – zdroje mikroregiónu a pod.

Zabezpečenie realizácie a naplnenia PRO bude dosiahnuté koordinovaným a širokospektrálnym pôsobením všetkých zainteresovaných cieľových skupín v obci v kombinácii s využitím schopnosti a skúsenosti všetkých zodpovedných osôb.

Realizácia väčšiny aktivít je v pôsobnosti obce. Nakoľko sú tieto aktivity rozsiahle a náročné, je potrebné určiť konkrétne osoby či komisie v organoch obce, ktoré budú za tieto aktivity riadiť a koordinovať.

9 MONITORING A HODNOTENIE

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

Monitorovanie plnenia PRO bude stálym a dlhodobým procesom zameraným na sledovanie kvalitatívnych a kvantitatívnych zmien pomocou vybraných ukazovateľov, cieľom ktorého bude získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení zameraných na zmenu negatívneho vývoja, resp. o potrebe zmeniť ich vyber alebo spôsob realizácie. Stabilizovať zásady procesu monitorovania umožní priebežná i etapovitá kontrola realizácie programu.

Cieľom monitorovania pracovnými skupinami bude zabezpečiť konzistentne a pravidelne informácie o realizovaných a ukončených projektoch. Vhodným spôsobom na realizáciu monitoringu sú ukazovatele úspešnosti, ktoré dávajú jednoznačnú odpoveď na stupeň alebo mieru naplnenia projektu v danom časovom období. Spôsob práce pracovnej skupiny uskutočňujúcej monitorovanie a hodnotenie vyplynie zo samotného charakteru projektu.

ZÁVER

PRO je spracovaný na základe viacerých dokumentov a v súlade s príslušnými zákonnými predpismi. Prvá časť (analytická časť) PRO je zameraná na komplexnú fyzickogeografickú a komplexnú humánogeografickú analýzu, ktorá analyzuje súčasný stav v obci. SWOT analýza popisuje silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia.

Druhá časť – strategická časť predstaví nám rozvojovú stratégiu a víziu obce. Programová časť obsahuje priority, opatrenia a konkrétne plánované aktivity do budúcnosti. Finančná a realizačná časť nám predstaví možnosti financovania a realizácie plánov.

PRO (PHSR) je dôležitým strategickým, systémovým a koncepčným dokumentom pre zabezpečovanie zásadných aktivít rozvoja v zmysle definovaných cieľov, priorít, opatrení a financovania. Vzhľadom na súčasné postavenie regionálneho rozvoja v rámci Slovenskej republiky, ktorý nevytvára priame nástroje podpory v regiónoch (VUC), je dokument PRO účelovo a explicitne zameraný na ciele a priority rozvoja kraja pod. a Národného Strategického plánu rozvoja vidieka SR so zameraním na roky 2021 - 2027. Sleduje sa tým

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

najmä možnosť využívania nástrojov pomoci EÚ, to znamená využitie štrukturálnych fondov a kohézneho fondu. Vykonateľnosť PRO bude závislá od mnohých faktorov, predovšetkým od schopnosti zainteresovaných subjektov vypracovávať a predkladať príslušným ústredným riadiacim orgánom a ich sprostredkujúcim implementačným agentúram také projekty, ktoré budú konkurencieschopne.

Veľký význam pre realizovanie jednotlivých opatrení a aktivít definovaných v PRO bude mať úroveň riadenia a koordinácie celého procesu prípravy projektov a ich presadzovania na národnej úrovni. Program je potrebné hodnotiť ako dokument otvorený, ktorý moru orgány obce priebežne dopĺňovať a o nové aktivity, respektíve vypúšťať tie opatrenia, ktorých realizácia nie je v možnostiach obce. Nástrojom pre naplnenie úloh vyplývajúcich z Národného plánu regionálneho rozvoja SR je PRO ako základný programovací dokument pre uskutočňovanie regionálnej politiky ako aj základný rámec pre budúce projekty, v oblasti znižovania regionálnych disparít. Program zároveň odráža aj nový spôsob spolupráce s EÚ založenej na princípoch partnerstva, otvorenosti, subsidiarity a hospodárskej a sociálnej súdržnosti na úseku regionálneho rozvoja.

Hlavnou myšlienkou tohto dokumentu je zlepšovať kvalitu života občanov a sociálnu súdržnosť spoločnosti, najmä vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a tvorbu pracovných príležitostí, presadzovať koncept trvalo udržateľného rozvoja.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- JAROŠ, J. Tectonic styles of the homelands of superficial nappes. Rozpravy ČASV, Řada matematických a přírodných věd, roč. 81, seš. 6, Academia Praha, 1971.
- LUKNIŠ, M. A KOL. Slovensko – Príroda. Vyd. Obzor, Bratislava, 1972.
- DRENKO, J.: Rodným krajom Novohradu. Lučenec, Regionálne kultúrne stredisko 1992.,
- FILOVÁ, B., MJARTAN, J.: Slovensko – Zv. 2. Bratislava, Obzor 1975, Geologická stavba Ipeľskej kotliny a Krupinskej planiny. Bratislava, Veda 1979,
- DUBCOVÁ, A. - CHRASTINA, P. - KRAMÁREKOVÁ, H. 2003. *Vademecum literárnej a vedeckej činnosti geografa*. 3. vyd. Nitra: UKF, 2003. ISBN 80 - 8050 – 273– 0
- HALÁS, M. 2002. *Hranica a prihraničný región v geografickom priestore* (Teoretické aspekty). Geographia Slovaca, 2002
- http://enviroportal.sk/pdf/spravy_zp/kke02s.pdf
- http://enviroportal.sk/pdf/spravy_zp/kke02s.pdf
- http://sk.wikipedia.org/wiki/Kva%C5%A1ov_%28potok%29
- <http://volcanology.eligeos.org/permvolcincwc-5.html>
- <http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/kambizem.htm>
- <http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/luvizem.htm>
- <http://www.fns.uniba.sk/zp/knihy/index.htm>
- http://www.mineraly.sk/files/lok/16_safarka.htm
- http://www.mineraly.sk/files/lok/16_safarka.htm

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030

http://www.sazp.sk/slovak/struktura/copk/chodniky/chkosk3/kapitoly/kap_5.html

http://www.sopsr.sk/slovkras/index_soubory/Page2395.htm

Interné materiály obce Olováry.

Jozef Jakál, Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava, Slovensko
KRASOVÉ FORMY A ICH VÄZBA NA VLASTNOSTI RELIÉFU A KLÍMY V
ZÁPADNÝCH KARPATOCH

MÁZOR, M.: Desať rokov budovania Veľkokrtíšskeho okresu. Martin, Osveta 1979,

MAZÚR, M., LUKNIŠ, M. Regionálne geomorfologické členenie SSR, Geogr. Čas., 30,
2, Bratislava, 1978.

MICHALOVÁ, J., MICHAL, P.: Geografia okresu Veľký Krtíš. Martin, Osveta 1980,
Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Národná stratégia ISPA
Slovenskej republiky: životné prostredie, Október 2000.

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

PAULE, L.: Veľký Krtíš. Martin, Osveta 1985, Svet živočíšnej ríše. Martin, Osveta 1970,
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja.
Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, REGIONÁLNY ROZVOJ SLOVENSKA
VÝCHODISKÁ A SÚČASNÝ STAV, Editori: Mgr. Ľubomír Falťan, CSc., Doc. PhDr.
Ján Pašiak, PhD. 2004, 88 s.

STREDOSLOVENSKÉ VYDAVATELSTVO. Vlastivedný sborník IV. Bratislava. 1961.

STREDOSLOVENSKÉ VYDAVATELSTVO. Vlastivedný sborník XI. Bratislava. 1972.

THURZOVÁ, L. a kol.: Malý atlas liečivých rastlín. Martin, Osveta 1973, Veľký Krtíš.
História a súčasnosť mesta. Veľký Krtíš, Mestský úrad 1997

UPSVAR. Štatistiky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny 1999 – 2006.

VEDA. Encyklopédia Slovenska. VI zv. Veda, Bratislava, 1982.

ZÁKON č. 37/2010 Z. z. KTORÝM SA MENÍ A DOPLŇA ZÁKON č. 575/2007 Z.

z. O ORGANIZÁCIU ČINNOSTI VLÁDY A ORGANIZÁCIA ÚSTREDNEJ
ŠTÁTNEJ SPRÁVY V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV. 2014

ZÁKON č. 539/2008 Z. z. O PODPORE REGIONÁLNEHO ROZVOJA. 2014.

Zákon č. 156/2003 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na
zriadenie priemyselných parkov.

Zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov,

Zákon č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 482/2003 Z.z. o štátnej pokladnici.

Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov.

Literárno-vlastivedný slovník obcí okresu Veľký Krtíš. PhDr. Anton Hupka, Miestny
odbor MS vo Veľkom Kríši, 1995.

Magyarország kistérségei. Nógrád megye. Balassagyarmat és térsége. Ceba Kiadó . 1999

Múltunk emlékei, honismereti – műemlékvédelmi – turisztikai - magazin. 2. évfolyam, 7.
szám, július 2003.

Národný rozvojový plán. Výzva pre Slovensko. Ministerstvo výstavby a regionálneho
rozvoja Slovenskej republiky. 13. – 14. mája 2003, Banská Bystrica, citigroup, vydané
s podporou Citibank (Slovakia) a.s, Bratislava, máj 2003

Novohrad. Regionálna vlastivedná monografia. Príroda. Zostavil Ján Sloboda.
Vydavateľstvo Osveta, n.p. Martin, 1985.

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): Metodika tvorby a
implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov,
programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart
(inteligentného, rozumného) rozvoja. Bratislava: január 2020.

PRÍLOHY

PRÍLOHA č.2 – Uznesenie (schválenie PRO 2024-2030)

Program rozvoja obce Kosihy nad Ipľom na roky 2024 - 2030